genç BİRİKİM 25 yıl

Değerli Okurlarımız,

Yaratıcımız ve sahibimiz yüce Allah'a hamd, peygamberimiz Muhammed Mustafa'ya salât ve selam olsun. Yeryüzünde bulunma amacı, sadece yüce Allah'a kulluk etmek, onun rızasını gözetmek, yine onun dini, rızası ve davası için çalışmak, yaşamak ve mücadele etmek olan müminlere selam olsun.

***

Öyle sancılar vardır ki bir *hayatı* kapsar. Nefes alıp verdikçe tazelenir. Bir anlık veya belli bir zamanlık değildir. Her dem yenilenip durur. Tıbbın alanına girmez tedavisi. Bu tedavi süreci hem de bir ömür boyu devam eder. Ağrıdıkça ağrır, sancıdıkça sancır ama diğer yaralar gibi değildir. Çoğu zaman tatlıdır. Sahibine hayat verir. Kime saplandıysa, şükre sebep olur, hamd ettirir. Herkese nasip olmaz böylesi sancılar. Herkes kaldıramaz. Kişilere seçilerek saplanır, denilebilir. Bu sancı öyle devasadır ki, girdiği bedeni de devleştirir, kavileştirir, muhkemleştirir. Layık olana uğrar. Ama kıymetinin bilinmesini ister. Bir kere girer, girdi mi! Nazlananı affetmez. Çıktı mı, daha kolay kolay o kişiye göz kırpmaz!

*Ulvi bir sevdanın muhteşem sancısı*dır dersimiz… Ne mutlu, onu sevda edinenlere. Ne mutlu, kadr u kıymetini bilenlere. Ne mutlu, farkındalığını yaşayabilenlere. Ve ne mutlu, zamanları aşıp gelen ve asla sönmeyen bir meşaleyi tutup kaldırabilenlere…

Her uzvumuz yanmadan, yakılmadan muvaffakiyetimiz zor… Kolaylık ve rahatlık hayalleriyle ilerlemek zor… "Ah" etmeden, "eyvah"ları dinlemeden, aydınlıklara uzanmak zor be zor… Zorlukların en katmerlisini bilfiil tadan Allah elçileri (as), sancılarını hep sevmişler ve sevdirmeye gayret etmişlerdir. Tek bir kişi bile kula kulluktan kurtulmadan, *La ilahe illallah*'ın sınırlarına dahil olmadan kendilerini türlü bahtiyar saymamışlardır. Ve sayılmaması için, tırnaklarıyla toprağı kazar gibi, insan kazanmanın kaygısına düşmüşlerdir. Ama hiç yılgınlığın ve ümitsizliğin esamisi okunmamıştır benliklerinde. Üşenmezler yeni yüzler görmekten, yeni filizleri güldürmekten… İşte onlar, *Sancı Erleri*'dir.

Asırlardan asırlara aktarılarak gelen ve kurtarıcı bir vasıf taşıyan bu yüce *Sancı*, hep dipdiri, hep tertemiz kılmıştır insanlığı. Karanlığın köküne kibrit çalmanın lezzetini yaşatmıştır. Anlayanlar olmuştur elbette. Fıtratın sesine, ses verenler eksik olmamıştır tarihte. Lakin şeytan aleyhillane, inanmış kullara galebe çalmanın dayanılmaz sinsiliğiyle lâin koltuğuna oturmuştur. Nefsinin seline kapılmayıp ona kanmayan sancı erlerine selam olsun.

***

Bu sayımızda; yazarımız Ali Kaçar, **Türkiye'nin ABD ile İlişkileri ve NATO Üyeliği** başlıklı makalesinde; 7-8 Temmuz tarihlerinde Ankara'da gerçekleşen NATO zirvesi üzerine değerlendirmelerde bulunmuş, bu görüşmelerin Müslümanlar için ne anlam ifade ettiğini gündeme getirmiş.

Sayımızın dosya konusunu, **Bilgi Kirliliğinden İlmin Değerine** olarak belirledik. Dosya konusu çerçevesinde yazarlarımız; Emrah Doğru, Erdal Tuğrul, Kanarya Banu Dağ, Kemal Ünlütaş, Rüveyde Bera Pala ve Taşkın Önel dosyamıza önemli katkıda bulundular.

Ayrıca Ali Kaçar'ın **Müslümanca Yaşamak Ancak Peygambere Tabi Olmakla Mümkündür** başlıklı bir diğer makalesini; Fatih Pala'nın **Kötülük, İyiliğin Yokluğundan Beslenir**, İmren Şahin Büyüköz'ün **Kur'an ve Psikoloji Işığında Stres Yönetimi Üzerine Bütüncül Bir Yaklaşım-IV**, Kürşad Atalar'ın **Toplumun Oluşumunda Eğitimin Rolü**, Yavuz Selim Tanrıkulu'nun **Fazla Seçeneğin Esareti: Karar Yorgunluğu** başlıklı yazılarını; Taşkın Önel'in **Niye** başlıklı şiirini; Dr. İsmail Ceylan'ın **ABD-İsrail İlişkilerinde Yeni Bir Aşama: Vance'in İsrail'e Yönelik Uyarısı** başlığını **taşıyan** çeviri çalışmasını istifadenize sunduk.

Kur'an'daki Kıssaların Öğretileri – Şehadetinin 60. Yılında Seyyid Kutub dosya konulu Ağustos 2026 (290.) sayımızda buluşmak üzere yüce Allah'a emanet olun.

Bu sayımızda...

3 **Türkiye'nin ABD ile İlişkileri ve NATO Üyeliği**
Ali KAÇAR

10 **İlmi Bilmek**
Taşkın ÖNEL

12 **Her Söylenene İnanma**
Emrah DOĞRU

14 **Kirli Bilgi**
Erdal TUĞRUL

17 **Malûmatın Saltanatı, Hikmetin Gurbeti**
Kanarya Banu DAĞ

20 **Çağın Gürültüsünde Hakikati Aramak**
Kemal ÜNLÜTAŞ

23 **Cehalete Darbe Vurmak**
Rüveyde Bera PALA

25 **ABD-İsrail İlişkilerinde Yeni Bir Aşama**
Said ARİKAT

27 **Kötülük İyiliğin Yokluğundan Beslenir**
Fatih PALA

30 **Psikoloji ve Kur'an IşığındaStres Yönetimi Üzerine Bütüncül Bir Yaklaşım - IV**
Psk. İmren BÜYÜKÖZ

34 **Toplumun Oluşumunda Eğitimin Rolü**
Kürşad ATALAR

40 **Fazla Seçeneğin Esareti: Karar Yorgunluğu**
Yavuz Selim TANRIKULU

42 **Müslümanca Yaşamak Ancak Peygambere Tâbi Olmakla Mümkündür**
Ali KAÇAR

48 **Niye**
Taşkın ÖNEL

genç BİRİKİM

Yıl: 25 **Sayı:** 289

Sahibi ve Sorumlu
Yazı İşleri Müdürü
Ali KAÇAR

Genel Yayın Yönetmeni
Fatih PALA

Yazışma Adresi
Korkutreis Mah. Yeşilirmak Cad. No:9/1 Çankaya - ANKARA

Yayın Türü
Yerel, Süreli

ISSN: 3062-0252

Yönetim Yeri
Korkutreis Mah.
Yeşilirmak Cad. No:9/1 Çankaya - ANKARA

Dizgi & Tasarım
Genç Birikim

Baskı
Strazburg Caddesi No : 31/17 Sıhhiye - ANKARA
Telefon: 0 312 229 1881

Baskı Tarihi
16.07.2026

Abonelik Şartları: Yurtiçi abonelik için 1 yıllık abonelik ücreti olan 1100 (binyüz) Türk Lirası'nı (Elden teslim fiyatıdır. Kargo ile teslim alacak abonelerimiz için kargo ücreti abonelere aittir.) "Mustafa SARICA Kuveyt Türk Katılım Bankası TR920020500009457261200001 IBAN No'lu" hesaba yatırmanız yeterlidir. Dijital dergi aboneliği için yine aynı hesaba 1 yıllık abonelik ücreti olan 800 (sekizyüz) Türk Lirası'nın yatırılması yeterlidir.

Temsilcilikler:
Ankara : Satılmış Ediz, 0534 259 06 03
Bolu : Remzi Korkmaz, 0505 773 07 01
Erzurum : Kenan Akçil, 0535 038 25 25
Gümüşhane : Furkan Pala, 0535 883 50 59
İstanbul: Nizamet Karakuşoğlu, 0552 239 60 67
Kayseri : Fatih Pala, 0535 245 31 93

web : http://www.gencbirikim.net
e-mail : gencbirikimdergisi@gmail.com

Türkiye'nin ABD ile İlişkileri ve NATO Üyeliği

Ali KAÇAR
kacarali@hotmail.com

Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri'nin ilişkileri II. Dünya Savaşı'nın bitimiyle başlamıştır. Bu ilişkiler çerçevesinde 1947 yılında Truman Doktrini ile askerî yardım,[1] 1948 yılında ise Marshall Planı adı altında ekonomik yardım[2] yapılmaya başlanmıştır. Sovyetler Birliğinin o dönemde gerek Boğazları ortak kontrol etme gerekse toprak talebi karşısında Türkiye, Amerika'ya ve Sağ Blok'a yanaşmak suretiyle Sovyet tehdidine karşı ayakta kalmaya çalışmıştır.

Batı ve doğu olarak ikiye bölünen dünyada, Batı Blokunun liderliğini ABD, Doğu Blokunun liderliğini ise Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) üstlenmiştir. SSCB'nin emperyal yayılmacılığına karşı Avrupa'nın güvenliğini sağlamak amacıyla ilk olarak beş ülke[3] bir araya gelerek 17 Mart 1948'de Brüksel Antlaşması'nı imzalamıştır. Ancak bu ülkelerin, kendi imkânlarıyla Sovyetler Birliğine karşı, güvenliklerini sağlayabilmeleri mümkün olmadığı için ABD'ye ihtiyaç duymaktaydılar. Çünkü ABD dönemin, SSCB'ye karşı durabilecek tek ülkesi idi. Bu nedenle bu beş ülke, aralarına ABD ile birlikte yedi ülke[4] daha katarak 4 Nisan 1949 yılında NATO'yu (Kuzey Atlantik sözleşmesini) kurmuşlardır.[5] Bu kuruluşun lider

7–8 Temmuz 2026 tarihlerinde Ankara'da toplanan NATO'nun tek düşmanı var, o da İslam'dır. NATO'nun düşman konsepti de göstermektedir ki NATO bir Haçlı ittifakıdır ve amacı, İslam'ın hiçbir ülkede egemen olmamasını sağlamaktır. Türkiye'de yapılan bu zirvenin ve alınan kararların bu durum göz önünde tutularak değerlendirilmesi gerekmektedir. Halkı Müslüman olan bir ülkenin, İslam düşmanı olan bir örgüte ev sahipliği yapması uygun mudur?

1 Prof. Dr. Fahir Armaoğlu, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1980) c. I, T. İş Bank. Yayınları, 1991, 7. Bsk. Ankara, s. 442

2 Olaylarla Türk Dış Politikası, AÜ SBF Yayınları c. I, 1914-1973, 5. bsk. 1982, Mehmet Gönlübol, A. Haluk Ulman, A. Zait Bilge, Duygu Sezer, s. 230

3 İmzacı beş ülke; İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg'dan oluşmaktadır.

4 Bu ülkeler: ABD, Kanada, İtalya, Danimarka, Norveç, Portekiz ve İzlanda'dan oluşmaktaydı.

5 Olaylarla Türk Dış Politikası, s. 232 Ed. Baskın Oran, Türk Dış Politikası, c. I, 1919-1980, İletişim yayınları, 2. bsk. 2001,

ülkesi; ekonomisiyle, askeri gücüyle ve siyasi yönüyle ABD idi.

NATO askerî pakt olarak kurulsa da aynı zamanda siyasi ve ekonomik yönü olan bir pakttı. Kuruluşundan beri de ABD'nin tetikçi gücü olarak görev yapmaktadır. İşte Türkiye, Kemalist yönetimin Batılılaşma hedefi doğrultusunda böyle bir pakta girmek için çeşitli girişimlerde bulunmuştu. Ancak müspet bir sonuç alamamıştı. Dönemin iktidar partisi CHP, bu pakta girme ısrarından vazgeçmemiş ve en son resmî müracaatını 11 Mayıs 1950'de yapmış ancak bu müracaatı da reddedilmiştir. Bu müracaattan üç gün sonra, yani 14 Mayıs'ta yapılan seçimlerde Demokrat Parti (DP) tek başına hükümeti kurabilecek oy çokluğunu almıştır. Böylece Cumhuriyet Halk Partisi 1923'lerden beri kan ve gözyaşı üzerine devam ettirdiği iktidarını kaybetmiştir. Aslında yeni hükümeti kuracak olan DP de CHP'nin içinden çıkmış ve Kemalist politikaları devam ettirmede CHP'den geri kalmayan bir parti idi. Yeni dönemde cumhurbaşkanı olacak Celal Bayar, "Mustafa Kemal'i sevmek, ibadettir." sözüyle bilinen, İslam'a ve Müslümanlara hiç iyi bakmayan biriydi.

Demokrat Parti, iktidar olduktan sonra özellikle dış ilişkileri ve Kore savaşına[6] katılmayı NATO'ya girmek için bir fırsat olarak değerlendirmiştir. Bu doğrultuda, başlangıçta 4.500 asker göndermek suretiyle Kore savaşına katılmıştır. Bu hamle, Türkiye'nin NATO üyeliği sürecini kolaylaştırmıştır.[7]

18 Şubat 1952'de NATO'ya girişle birlikte Türkiye, aslında bütünüyle Amerika'nın nüfuz alanına girmiştir. NATO üyesi ülkelerde, dolayısıyla Türkiye'de önce Seferberlik Tetkik Kurulu, daha sonra Özel Harp Dairesi adı altında kontrgerilla örgütü teşkilatlandırılmış; bu yapı Türkiye'nin hem iç hem de dış politikasında belirleyici bir rol

İstanbul, s. 543

6 Kore Savaşı, Kuzey Kore ile Güney Kore arasında 25 Haziran 1950 - 27 Temmuz 1953 yılları arasında gerçekleşmiştir. Türkiye, halkı ile uzaktan yakından hiçbir ilgisi olmayan ve sadece ABD menfaatlerini korumak için bu savaşa katılmış ve 900'den fazla askerin ölmesine, 2147 askerin de yaralanmasına sebep olmuştur. Said Nursi de "ehl-i kitap ile kitapsızların mücadelesi" veya "inkâr-ı ulûhiyet ile (Allah'ı inkar edenlerle) savaşı" olarak değerlendirmiştir. (https://sorularlarisale.com/bediuzzaman-said-nursi-kore-harbini-neden-desteklemis-olabilir-onlarla-alakamiz-yokken-turk-askeri-gondermek-dogru-mu)

7 Baskın Oran, age. s. 545; Olaylarla Türk Dış Politikası, s. 237

oynamaya başlamıştır. Amerika, Türkiye'nin hem ordusunu hem de istihbarat örgütünü yeniden düzenlemiş, dolayısıyla Türkiye, bu vesayetin gölgesinde varlığını devam ettirmeye çalışmıştır. Çizgi dışına çıkıldığı andan itibaren ise müdahaleler; darbeler, toplumsal kargaşalar ve siyasi suikastlar birbirini takip etmiştir.

ABD'nin tetikçi gücü olan NATO, illegal faaliyetlerini (darbeler, suikastlar, toplumsal ayaklanmalar, ekonomik ve siyasi müdahaleler) çeşitli ülkelerde resmî ama aslında illegal olan kontrgerilla örgütü Gladyo kanalıyla organize etmekte idi. İşte bu amaçla Türkiye'den de kontrgerilla eğitimi için ABD'ye 16 subay[8] gönderilmiştir. Bu subaylar eğitimi tamamlayıp ülkeye döndükten sonra İzmir Menteşe'de Özel Harp Kampı,[9] Eğirdir Dağ ve Komando Okulu[10] ABD'nin desteğiyle açılmıştır. Bu iki yerdeki eğitimler yetersiz kalınca Çankırı Gerilla Okulu açılmış[11] ve ABD'de kontrgerilla eğimi gören Alpaslan Türkeş de bu okula 'gerilla öğretmeni' olarak tayin edilmiştir.[12]

NATO'nun tetikçi gücü Gladyo örgütü, üye ülkelerde değişik isimlerle kurulmuştur.[13] Bu kurulun kuruluş amacının komünizme karşı mücadele olduğu söylense de süreç içerisinde ülkelerin iç ve dış politikalarını tanzim eder hâle gelmiştir. Nitekim her ülkede, özellikle de Türkiye'de, yönetimlerden ya da muhalif oluşumlardan ABD menfaatlerine aykırı gelişen her faaliyet bu örgüt kanalıyla saf dışı bırakılmış, iktidarlar (Menderes/DP iktidarı 27 Mayıs 1960, Demirel/AP iktidarı hem 12 Mart 1971 hem de 12 Eylül 1980, 28 Şubat 1997 Erbakan/Çiller/Refahyol İktidarı, 1997) darbelerle yönetimden uzaklaştırılmışlardır.

Bu örgütün ilk eylemi, 6-7 Eylül 1955'te Türkiye'deki azınlıklara yönelik olarak gerçekleşmiştir.[14] Bu olaydan sonra Türkiye'de gerçekleşen her darbenin,[15] toplumsal olayların ve siyasi suikastların arkasında yine bu örgüt bulunmaktadır. Nitekim 27 Mayıs darbesinin temel nedenlerden biri, Türkiye'nin o dönemde Sovyetler Birliği ile ilişki kurma arayışı olmuştur. SSCB ile ilişkiye geçmeden önce ABD'ye danışılmasına ve görüşülmesine rağmen, SSCB ile gerçekleştirilmek istenen görüşme 27 Mayıs darbesi ile engellenmiştir. Türkiye'nin Sovyetlerle yakınlaşmasına tahammül edilmemiş, dolayısıyla 27 Mayıs darbesi gerçekleştirilmiştir.

ABD'ye Asla Güvenilmez

Türkiye, ABD tarafından 1950'li yıllardan bu yana bir sömürge, bir eyaleti olarak görülmüştür. Türkiye, bu ilişkiler doğrultusunda ikili anlaşmalarla askerî, ekonomik ve istihbari üslerle adeta kuşatılmıştır. Bu durumu, ABD yardımıyla darbe yapan dönemin darbecileri de teyit etmiştir. Nitekim 27 Mayıs'ta da 12 Mart'ta da darbecilerin önde gelenlerinden Cemal Madanoğlu CIA'nın Türkiye'deki etkinliğini şöyle dile getirmiştir: "CIA bize sicil verir hâle gelmişti. Amerikan müşavir heyetleri gelir, hakkımızda rapor tutardı. Sonra bu raporlara göre geri hizmete gidersiniz."[16]

Bir başka darbeci Suphi Gürsoytrak da "Ordunun büyük, küçük bütün birimlerine giren Amerika, kuşkusuz istihbarat elemanlarını da yerleştirmişti. Sürekli rapor alıyordu Amerika. Ordu dışındaki devlet kademelerinde de aynı durum olduğuna göre, CIA bir yandan, ABD büyükelçili-

8 ABD'ye kontrgerilla eğitimi için gönderilen subaylarına arasında Alparslan Türkeş, Turgut Sunalp, Daniş Karabelen, Ahmet Yıldız, Mucip Ataklı, Suphi Karaman, Fikret Ateşdağlı, Refik Tulga gibi isimler bulunmaktaydı. Bu subaylar, Türkiye'de gerçekleşen darbelerde etkin rol oynayan subaylardı.

9 Ecevit Kılıç, Özel Harp Dairesi, Güncel Yayıncılık, 4. bsk. Ocak 2008, İstanbul, s.50; Soner Yalçın, Doğan Yurdakul, Bay Pipo, Doğan Kitap Yayınları, 2. bsk, Ocak 2000, İstanbul, s. 38

10 Bay Pipo, age. s. 38

11 Kılıç, age. s. 51

12 Bay Pipo, s. 38

13 Latince "Gladius"(kılıç) kelimesinden türeyen Gladio'nun NATO nezdindeki gizli adı "The Allied Coordination Committee" (İttifak kooordinasyon komitesi) olmakla birlikte, her ülkede değişik isimlerle anılmaktadır. Yunanistan'daki ismi Pelle di Montone (Kırmızı koyun postu), Almanya'daki ismi "Sword", Avusturya'daki ismi "Schwert", İtalya'da "Gladio", Türkiye'de ise 1965 yılına kadar "Seferberlik Tetkik Kurulu", 1965'den 1990'lı yıllara kadar Özel Harp Dairesi, 1990'lı yıllardan itibaren ise "Özel Kuvvetler Komutanlığı"dır.

14 Özel Harpçi org. Sabri Yirmibeşoğlu, "6-7 Eylül, bir Özel Harp işiydi. Ve muhteşem bir örgütlenmeydi. Amaca da ulaştı..." (Fatih Güllapoğlu, Tanksız Topsuz Harekât "Psikolojik Harekât" Tekin Yayınevi, 1. bsk. 1991, İstanbul, s.104) Daha geniş bilgi için bkz. Ali Kaçar, "Neden Gladyoya/Kontrgerillaya Dokunulamıyor" yazısı bkz. Genç Birikim Dergisi, Mayıs 2008, Sayı 108.

15 27 Mayıs Darbesi için bkz; https://www.gencbirikim.net/27-mayis-darbesi-ve-gladyo-arastirmaci-yazar-ali-kacar-2/; ABD ve Türkiye'deki Darbeler için bkz; https://www.gencbirikim.net/abd-ve-turkiyedeki-darbeler/

16 Cüneyt Arcayürek, Darbeler ve Gizli Servisler, Bilgi Yayınları, 5. bsk. Mayıs 1990, İstanbul, s. 35

ği bir yandan, soluk alışımızı bile saptıyorlardı."[17] Çünkü Türkiye'de asıl patron artık ABD idi. Bu durum, üzülerek belirtelim ki bugün de aynı şekilde devam etmektedir. Bu duruma itiraz eden ya da ABD'nin istemediği, örneğin Rusya ile ya da Çin'le ilişki geliştirmeye çalışan iktidarların, yönetimde kalmaları bir şekilde engellenmiştir.[18] Bu, ABD'nin çok güçlü oluşundan kaynaklanmıyor. Ülke yöneticilerinin iktidar olma ve iktidarda kalma hırslarının yanında ABD'nin ordu, istihbarat, iktisadi kuruluşlardaki gücünden kaynaklanmaktadır. Oysa her vesileyle Türkiye ile ABD'nin stratejik müttefik olduğu en yetkili ağızlar tarafından gündeme getirilmektedir. Ancak bu durum, ABD menfaatlerinin devamını ülke içinde ya da bulunduğu bölgede engellemediği, zora sokmadığı müddetçe geçerlidir. Aksi hâlde ikili anlaşmalarla belirlenen kurallar ve stratejik müttefiklik sözleri havada kalmaktadır. Dolayısıyla ABD ile ilişkilerin başladığı 1947'lerden itibaren ülkeye yönelik belirlenen politikaların çoğu tek taraflı olarak ABD tarafından belirlenmiştir. Bu durum sadece 6-7 Eylül 1955 olayları ve darbeler için geçerli değildir. Nitekim Kanlı Noel olayları sırasında 24 Aralık 1963 tarihinde Lefkoşa'da Rum çeteleri tarafından bir banyo küvetinde kadın ve üç erkek çocuk[19] katledilmişti. Hem bu katliam olayı hem de Kıbrıs Türklerinin, Enosis (Kıbrıs'ın Yunanistan tarafından ilhakı) adı altında baskıya maruz kalması nedeniyle Türkiye, adaya müdahale etme kararı almıştı. Ancak ABD başkanı Johnson 5 Haziran 1964 tarihinde dönemin başbakanı İnönü'yü,[20] "ABD tarafından verilen silahların ABD izin vermeden kullanamazsınız aksi halde…" diye başlayan cümlelerle tehdit etmişti. Bu olay, siyasi tarihe Johnson olayı olarak geçmiştir. Ve böylece bağımsız olduğu iddia edilen T.C. hükümeti aldığı müdahale kararını uygulamaktan vazgeçmek zorunda kalmıştır.

Kıbrıs'a çıkartma 1974'te yapıldığı zaman, bu sefer stratejik müttefik ve dost ülke ABD paraları verilmiş silahları bile vermeyerek Türkiye'ye ambargo uygulamıştır.

Ya Trump döneminde olanlar! Muz cumhuriyetine bile yakışmayacak türden olaylardır. Sadece bir iki misal bile bir ülkenin nasıl da emperyal vesayet altında olduğunu açıkça göstermeye yetecek türden olaylardır.

Türkiye mahkemelerince cezası kesinleşen Pastör Andrew Brunson'la ilgili Trump'ın tehditlerini Türkiye'deki iktidar unutmuş olabilir ama halk unutmamıştır. Ne demişti Trump; "Birleşik Devletler, harika bir Hristiyan, aile adamı ve harikulade bir insan olan Pastör Andrew Brunson'ı uzun süredir hapsettikleri için Türkiye'ye geniş çaplı yaptırımlar uygulayacak. Büyük ızdırap çekiyor. Bu masum din adamı derhal serbest bırakılmalı."

Cumhurbaşkanı Erdoğan ise Fethullah Gülen'le ilgili olarak "Bir papaz da sizde var. Siz onu bize verin, biz de size onu (Brunson), yapalım yargıda şeyini size verelim." demişti. Benzeri bir açıklama da Dışişleri Bakanlığından gelmişti: "Kimse Türkiye'ye dayatmada bulunamaz. Hiç kimsenin tehdidine müsamaha edemeyiz." Cumhurbaşkanı yardımcısı Fuat Oktay: "Ucuz tehditlere tahammülümüz yok. ABD Türk yargısının kararına saygı duymak zorunda." demişti.

Peki, sonuç ne olmuştu?

İzmir'de 35 yıl hapis istemiyle tutuklu yargılanan ABD'li Pastör Andrew Brunson, adli kontrol kararıyla ev hapsine alınmıştı. İngiliz Financial Times (FT) gazetesi, Türkiye'de tutuklu bulunan Pastör Andrew Brunson'un ev hapsine alınmasına ilişkin, "Mahkemenin kararı avukatlarını dahi şaşırttı." diye yazmıştı. Bağımsız olduğu söylenen Türkiye yargısı tarafından 35 yıl cezayla yargılanan Papaz Brunson, tehditler karşısında önce ev hapsine alınmış, bu da yeterli görülmeyince serbest bırakılmak zorunda kalınmıştır. Erdoğan'ın al papazı, ver papazı sözü de kimse bize emir veremez, yargımız bağımsızdır sözleri de Trump tehditleri karşısında anlamsız hâle gelmiştir. Türkiye yetkilileri bu tehditleri unutmuş olabilir hatta unutturmaya çalışabilir ama halk unutmuş değildir. Trump'tan benzeri tehditler ABD İstanbul Başkonsolosluğunda çalışan Metin Topuz ile ilgili

17 Arcayürek, age. s. 53

18 Yukarıda 15 nolu dipnotta kaynaklara bakılabilir.

19 Öldürülen kadın Tabip Binbaşı Nihat İlhan'ın eşi Mürüvvet İlhan, öldürülen üç çocuk ise oğulları Murat, Kutsi ve Hakan İlhan'dı.

20 İnönü'nün Başbakan olduğu koalisyon hükümeti Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Yeni Türkiye Partisi (YTP), Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) ve bağımsızlardan oluşmaktaydı.

olarak da gelmişti.

ABD haydutça, Türkiye'nin parasını ödediği ve mülkiyetine geçen 8 adet F-35A savaş uçağına el koyarak 21 Temmuz 2020'de, Amerikan Hava Kuvvetlerine devretmiştir. Böylece Türkiye, 1.25 milyar dolar ödediği F-35 programından da uzaklaştırılmıştır. Bütün bu olup bitenler ABD'nin stratejik müttefiklikle asla bağdaşmayan ve Türkiye ile ilgili kararları tek başına alarak dayatan emperyal bir ülke olduğunu göstermektedir.

ABD haydutça, Türkiye'nin parasını ödediği ve mülkiyetine geçen 8 adet F–35A savaş uçağına el koyarak 21 Temmuz 2020'de, Amerikan Hava Kuvvetlerine devretmiştir. Böylece Türkiye, 1.25 milyar dolar ödediği F–35 programından da uzaklaştırılmıştır. Bütün bu olup bitenler ABD'nin stratejik müttefiklikle asla bağdaşmayan ve Türkiye ile ilgili kararları tek başına alarak dayatan emperyal bir ülke olduğunu göstermektedir.

Her defasında Türkiye'de dış politika ile ilgili kararların, ülkenin menfaatlerine göre bağımsız olarak alındığı söylenegelmiştir. Gerçekten öyle midir? Öyle olmadığı, Rusya'dan S-400 hava savunma sistemi[21] alınmaya çalışıldığı dönemde açıkça görülmüştür. Washington, S-400'lerin NATO sistemiyle uyumsuz olduğunu ve F-35 savaş uçaklarının hassas teknolojileri açısından risk oluşturduğunu savunmuştur. Türkiye anlaşmayı yapınca ABD de 2019'da Türkiye'yi F-35 programından çıkarmıştır. Aralık 2020'de ise CAATSA kapsamında beş maddelik bir yaptırım paketi kararı almıştır. CAATSA yaptırımları Nisan 2021'de devreye girmiştir.

Hasımlarına Yaptırımlar Yoluyla Karşılık Verme Yasası olarak (CAATSA) yaptırımlar; NATO üyesi, üstelik stratejik müttefik olan Türkiye'ye uygulanmıştır. Yani Türkiye, 'hasım ülke' konumda görülmüştür. Bu çerçevede bazı bakanlara (Abdülhamit Gül ve Süleyman Soylu) ve bürokratlara (dönemin Savunma Sanayi Başkanı İsmail Demir) yönelik de yaptırım kararları alınmış ve uygulanmaya başlanmıştır.

NATO Zirvesi ve Trump

NATO'nun son zirvesinde Trump lütufta bulunmuş ve CAATSA yaptırımlarını kaldıracağını söylemiş, karşılığında da S-400 hava savunma sisteminin bir başka ülkeye satılması gündeme getirilmiştir. Oysa Ankara, bugüne kadar S-400'leri egemenlik ve savunma ihtiyacı kapsamında değerlendirmiş ve asla vazgeçmeyeceğini defalarca en üst seviyede gündeme getirmiştir. Son NATO zirvesinde ise bundan vazgeçtiğini göstermiştir. Aslında bu, aynı zamanda kendi ülkesi ile ilgili kararları yalnız başına al(a) madığını da göstermiş oluyor.

Trump, Beyaz Saray'da gazetecilerin "Türkiye'ye büyük bir hediye paketiyle mi gidiyorsunuz?" sorusuna "Sanırım öyle. O bir NATO üyesi. Bazı insanlar onu öyle görmüyor ama aslında öyle. NATO'nun güçlü bir üyesi. Evet, muhtemelen onu çok mutlu edecek bir şey yapacağım." cevabını vermiştir. Sanki Türkiye, Trump tarafından yaptırım kararı alırken NATO üyesi değildi! Diplomatik kurallarla -aslında insani hiçbir kuralla- ilgisi olmayan Trump'ın bir çocuğa seslenircesine "Evet, muhtemelen onu çok mutlu edecek bir şey yapacağım." demesi, düşündürücüdür. Küçük düşürücü bu konuşma Türkiye'de, iktidar yanlısı bazı kalemşorları sevince boğmuştur. Nitekim Abdülkadir Selvi, 08.07.2026 tarihli köşe yazısına, "Trump, bize hep bu tür hediyelerle gel." başlığını koymuştur.

NATO, Komünizmden Sonra İslam'ı Tehdit Olarak Belirlemiştir

NATO, komünizme karşı kurulmuş, üye devletleri de bu amaçla bu güvenlik şemsiyesi altına almıştı. Ancak 1990 yılı itibariyle SSCB'nin ve askerî örgütü Varşova Paktı'nın[22] dağılmasıyla

21 Türkiye, 2017'de Rusya ile S-400 hava savunma sistemi alımı için anlaşma yaptı. Sistemin ilk parçaları 2019'da Türkiye'ye getirilmişti.

22 Sovyetler Birliği liderliğinde sekiz Sosyalist ülkenin imzası ile NATO'ya karşı 14 Mayıs 1955'te Varşova'da kurulmuş askeri ve siyasi bir örgüttür. Bu ülkeler, Arnavutluk, Bulgaristan, Çekoslovakya, Doğu Almanya, Macaristan, Polonya, Romanya ve

komünizm tehdidi ortadan kalkmıştır. Komünizm tehdidi ortadan kalktığına göre NATO'nun da varoluş gerekçesi kalkmış olur, bu durumda NATO'nun lağvedilmesi gerekmez miydi? Ama NATO, lağvedilmemiştir çünkü emperyal Batılı ülkelerin özellikle de ABD'nin, bu örgüte emperyal amaçlarını geliştirmek ve kalıcılaştırmak için ihtiyacı vardı. Bu örgüt olmadan ABD'nin emperyal amaçlarını gerçekleştirmesi ve yeni sömürge alanlarını oluşturması mümkün değildi. Bu nedenle 1990'lı yılların başından itibaren tehdit olmaktan çıkan 'kızıl tehlike'nin yerine, tehlike-tehdit konseptine İslam yerleştirilmiştir. Nitekim İngiltere başbakanı Thatcher'ın, 1991 yılında gittiği Moskova'da; "Artık Doğu-Batı zıtlaşması kesin olarak son bulmuştur. Yeni kutuplaşma Batı ile Akdeniz ve Orta Doğu havzasındaki 'fundamentalist İslamcı' cereyanlar arasında oluşacaktır." demesi de bunu göstermektedir.

1994 tarihinde NATO savunma bakanları toplantısında Fransız bakan Leotard da "NATO"nun kendini İslamcı fundamentalizmden gelen tehdidi caydırmaya göre yönlendirmesi gerektiğini" dile getirmiştir.

1995 yılında dönemin NATO genel sekreteri Willy Claes[23] ise NATO'nun yeni misyonunu şu sözleriyle netleştirmiştir: "Köktendincilik komünizmden daha tehlikeli, lütfen bu tehlikeyi küçümsemeyin. Bundan sonra NATO'nun misyonu İslam fundamentalizmiyle mücadele olacaktır."

İşte 7-8 Temmuz 2026 tarihlerinde Ankara'da toplanan NATO'nun tek düşmanı var, o da İslam'dır. NATO'nun düşman konsepti de göstermektedir ki NATO bir Haçlı ittifakıdır ve amacı, İslam'ın hiçbir ülkede egemen olmamasını sağlamaktır. Türkiye'de yapılan bu zirvenin ve alınan kararların bu durum göz önünde tutularak değerlendirilmesi gerekmektedir. *Halkı Müslüman olan bir ülkenin, İslam düşmanı olan bir örgüte ev sahipliği yapması uygun mudur?* Üstelik benzeri, hiçbir NATO üyesi ülkede görülmeyen tarzda şaşalı bir şekilde gerçekleştirilmesi; Afganistan'da, Irak'ta, Filistin'de, Libya'da, Kosova'da ve benzeri coğraf-

SSCB'den oluşmaktaydı. Doğu Bloku'nun kolektif savunma teşkilatı olan bu örgüt, Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla 1 Temmuz 1991'de resmen lağvedilmiştir

23 NATO eski Genel Sekreteri Willy Claes, adı rüşvet iddialarına karışmış ve bu süreç 1995 yılında görevinden istifa etmesine yol açmıştır

yalarda, bu örgüt desteğiyle katledilen on binlerce masum insanın kemiklerini sızlatmamış mıdır? NATO'nun 1990'lardan itibaren düşman konsepti anlayışı değişmediğine göre, halkı Müslüman bir ülkeye bu yapılanlar yakışmış mıdır? Milliyetçi, muhafazakâr ve de demokrat olan iktidarın halkın inancını, örf ve geleneklerini dikkate alması gerekmez miydi? Gazze'de, Batı Şeria'da, Lübnan'da, İran'da, Sudan'da ve Somali'de bu tetikçi örgüte üye devletlerin katlettiği masumların henüz kanı kurumamışken hatta hâlâ katliamlara, soykırıma devam edilirken bu örgütü bu kadar sahiplenilmenin başka bir anlamı olsa gerek. Bu ise çok zaman geçmeden Türkiye'ye, bölgede ve Afrika'da mevcut milliyetçi, muhafazakâr ve demokrat iktidar kanalıyla biçilen rol ortaya çıkacaktır. Ama bu rolün, sadece Müslüman halkların değil, bütün mazlum halkaların aleyhine olacağı kesindir. Çünkü ABD'nin başını çektiği bu örgüt; sadece emperyal ülkelerin, emperyal amaçlarını gerçekleştirmek için varlığını ve kendisine biçilen yeni görevini yerine getirecektir. NATO'nun bu yeni organizasyonunda gerçekleştireceği katliam ve işgallerden Türkiye'nin muhafazakâr, demokrat AKP yönetiminin de sorumlu olacağı unutulmamalıdır.

Ankara'da gerçekleştirilen NATO zirvesinde Trump'a olağanüstü denebilecek tarzda karşılama töreni yapılması, Batı karşısındaki kompleksin ulaştığı aşamayı göstermiştir. Her şeyden önce Trump, eli kanlı bir katildir. Aynı zamanda bir zanidir; Epstein dolayısıyla kendi ülkesinde bile çokça eleştirilen biri iken Türkiye'de, üstelik muhafazakar bir iktidar tarafından el üstünde hatta baş üstünde tutulmasını, 'dostum' türü övgüler düzülmesini anlamak mümkün değildir. Trump'ı bu şekilde karşılamak, aynı zamanda Epstein zanisini ve bebek katilini övmek, işlediği cürümleri aklamak anlamına gelmektedir. Acaba Erdoğan, Epstein zanisi Trump'la alışık olunmayan bir tarzda gülüşmelerle kol kola yürürken Gazze'de on binlerce masum insanın katledilmesinin tek sorumlusu ve İran'da, 28 Şubat günü Minap'ta 170 civarında masum kız çocuğunun katili olduğunu düşünmemiş midir yoksa umursamamış mıdır? Böyle biriyle yürümek, aynı zamanda kendisini de bu eli kanlı katilin işlediklerine ortak yapmış olmaz mı? Böyle bir kişi, Rabbimizin, "Zulmedenlere eğilim göstermeyin yoksa size ateş dokunur." (11/113) ayetine muhatap olmaz mı? Rabbimiz; müşriklerin necis olduğunu (9/28), onlara asla güvenilmeyeceğini fırsatını buldukları an ne yakınlık ne de antlaşmalarına uyarlar (9/8) ikazları, müşriklerle olan tavrı belirlemesi gerekmiyor mu?

Gazze'deki katliamların birinci dereceden sorumlusu ve katili Trump iken, (Netanyahu ve çetesi tetikçidir) Erdoğan'ın Gazze konusunda en üst perdeden konuşmasının bir anlamı var mıdır? Zaten konuşmanın dışında ciddi hiçbir adım atmadığı gibi, ciddi bir tavır da takınmamıştır. Türkiye, garantör ülke olmasına ve eli kanlı katil Netanyahu ile birlikte barış kurulunda yer almasına rağmen sözde ateşkesin ilanından bu yana binlerce masum Gazzeli katledilmesine rağmen hiçbir şey yapmamıştır. Gazzeli masum halkın canhıraş çığlıklarına rağmen 10 Ekim 2025 tarihi itibariyle yürürlüğe giren ve Türkiye adına Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanı İbrahim Kalın'ın imzasını taşıyan sözde ateşkesin hiçbir maddesi uygulanmamıştır; Refah Sınır Kapısı açılmamış, günlük 600 yardım tırının girmesine izin verilmemiş, ateşkese uyulup uyulmadığını kontrol için görev gücü oluşturulmamış, 72 saat içerisinde İsrail, bazı bölgelerden çekilmesi gerekirken çekilmemiş ve Siyonist İsrail saldırılarına devam etmiştir. Siyonist İsrail ateşkesi ihlal ederek işlediği bunca katliama rağmen garantör ülkeler (Türkiye, ABD, Mısır ve Katar) üzerine düşeni yapmamıştır. Ancak konuşmuşlardır.

Garantör ülkelerin, sorumluluklarını yerine getirecek güçleri yoksa garantörlükten çekilmeleri gerekmez mi? Öyle anlaşılıyor ki garantör ülkelerin, dolayısıyla Türkiye'nin garantörlükten de barış kurulundan da çekilmeye gücü ve cesareti yoktur. Ama NATO zirvesinde ülkenin imkânlarını seferber ederek katiller güruhunu memnun etmek kolaydır. Bilinmelidir ki *NATO zirvesi asla unutulmayacaktır.* Mazlum ve masum halklar kan ağlarken, Gazze'de insanlık öldürülürken kol kola yürümeler ve gülüşmeler, asla unutulmayacaktır. Bölgenin masum ve mazlum halkları da hem bu katiller sürüsünü hem de onları el üstünde tutanları asla unutmayacaktır.

Tarih, bunu yazacak ve gelecek nesiller, bu yapılanları asla hayırla yad etmeyeceklerdir.

İlmi Bilmek

Taşkın ÖNEL

İlim, ilim bilmektir

İlim kendin bilmektir

Sen kendini bilmezsin

Ya nice okumaktır

Bir pınardan ince ince süzülen, tertemiz bir yudum su misali vicdanın susuzluğunu gidermiyorsa şayet ilim, halk edilme gayesi hasıl olmamış demektir. En iptidai benlikte imar fonksiyonunu ifa etmiyor, muhakeme yeteneğini yeşertmiyor ve insanı inşa etmiyorsa ya ilmin muhtevasındadır müşkül yahut ilmin peşine düşenin gayesinde ihlastan eser yoktur zira ilim, nefsi talim eder, vicdana muhakeme kudreti bahşeder, akla insafı ihsan eder. İlim gayretinin neticesi bunlardan en azından biri ile taçlanmıyorsa yolunda gitmeyen bir şeyler vardır. İşte o zaman niyetler sil baştan yoklanmalı, tekmil çabalar tekrardan nizama sokulmalı ki ilim, her ne için yaratıldıysa onu yapmak için gereken tabii ortamını bulsun, yeniden neşv ü nema bulsun, gaye hasıl olsun. Yani ki ilim; insanı, insan yapsın; âlem-i hayvanattan alıp âlem-i insanata taşısın, âlem-i melekuta komşu etsin. Kendisine ihsan edilen nimetlerin en büyüğü olan aklın, manasını kendisine altın tepsilerde sunsun ve nefs-i emmareyi, esfelü's-safilin mertebesinden alıp eşref-i mahlukat zirvesine taşısın. Yaratılışın eşsiz gayesi olan muvahhit kulluk, insanın sefih nefsinde vücut bulsun, insan rabbini bulsun, akıl en deli soruların verdiği hoşnutsuzluktan kulluk teslimiyetinin huzur iklimine

> ***Bir bataklığın ortasında kalmış ve kurtulmak için debelenen, debelendikçe de o çamura iyice gömülen çaresiz bir nefer gibi cehalete saplanan bir kimse de şayet ilmin ipine sımsıkı sarılmaz ise o da bu karanlık içinde batacak ve iyice yok olacaktır. İşte o zaman ne onu anan birileri kalır etrafında ne de sonrasında ondan bir iz, bir hatıra kalır. Hem tarihin köhne mahzenlerinde yok olur gider hem de yüce mevlanın rahmetinden nasipsiz kalır. Öyleyse insan ilmin kendisine sımsıkı sarılmalı ve kendi için bir kurtuluş vesilesi kılınan bu ipe toptan ve sımsıkı sarılmalıdır.***

yelken açsın, gönüller şifa bulsun, âlem kevni maksadına ermiş olsun.

İlmin insanın teveccühüne zerrece ihtiyacı yoktur, durduğu yerde kıymetli bir cevher misali değerini korur ve itibarından hiçbir şey kaybetmez hatta durdukça kıymetlenir olduğu yerde zira kıymeti er geç anlaşılır, onsuz muvaffakiyet mümkün değildir ancak insanın ilme ihtiyacı, tarifi zor miktarlar ile ancak ifade edilebilir ya da edilemez. Yere düşmekle değerinden asla bir şey noksan olmayan altın misali ilim, insanın uhdesinde kendine hiçbir yer bulamıyorsa işte o zaman insanın hem bu âlemde hem de ahirette hiçbir kıymeti yoktur hatta denebilir ki böyle bir insandan bahis açmak, dünyanın en faydasız işiyle meşgul olmaktan da daha ağır bir mesuliyet gerektirir. İlimsiz insanın ne insanlık tarihinde yeri vardır ne de içine doğmuş olduğu küçük âlemde. İlimdir ki insana bir hüviyet kazandırır, onu inşa eder, dünya denen ıssız çölün ortasında yolunu şaşırmaması için ona kılavuzluk eder. Ağlayarak içine doğduğu hayat denen imtihanın sorularını cevaplandırması için insana sayısız imkânlar ikram eder, bu meşakkatli yolda onu yalnız ve kimsesiz bırakmaz. Yaşamın hangi gaye ile halk edildiğini ilim marifetiyle öğrenir de ona göre bir koşturmaca içine girer ve nihayet onun sayesinde imtihan kolaylaşır.

Cehalet, yalnızca imanın değil, insanın da en büyük düşmanıdır. Yeryüzünde vücut bulan ne kadar kötü ve kötülük varsa hepsinin membaı cehalettir. Yaratıldığı andan itibaren ışığın ve aydınlığın başdüşmanı olan bir karanlıktan söz ediyoruz. Bu, öyle bir karanlık ki misafiri olduğu her dimağı tüm zerrelerine kadar zehirlemeyi asli görevi olarak addeder ve ne hikmetse bu durumdan muazzam bir muzafferiyet ile çıkar. Hz. Âdem'in eşyanın ismiyle aydınlatılan aklı karşısında cehaletin karanlığıyla zehirlenen İblis, sadece Hz. Âdem'i yok saymakla yetinmemiş, Hz. Allah'ın külli ilmine ve iradesine de şuursuzca meydan okuma cesaretini kendinde bulmuştur. Bu nasıl bir cürettir ki ilmin sahibine karşı böyle bir kibrin esiri oldu İblis, diye sorulacak olursa şayet, cehaletin nasıl bir körlük peyda ettiğini müşahade etmek, işte o zaman mümkün olmaktadır. Bu, öyle bir karanlık ve zehirdir ki karşısına çıkan bütün nurani eserleri imha etmek için, karşı konulmaz bir arzu ile yakıp tutuşturur sahibini. Şuuru iptal eder, kalbi mühürler; hırsın, ihtirasın, arzunun emirlerine boyun eğdirir ve insanı, yaratılış gayesinden hızla uzaklaştırarak asla tanınmayacak bir surete dönüştürür. İlmin meşalesinden nasiplenememiş yahut bu meşalenin aydınlığından istifade edip de yolunu seçememiş bir şuursuzun, yapışıp kaldığı zifiri bir karanlıktır, cehalet. Bir bataklığın ortasında kalmış ve kurtulmak için debelenen, debelendikçe de o çamura iyice gömülen çaresiz bir nefer gibi cehalete saplanan bir kimse de şayet ilmin ipine sımsıkı sarılmaz ise o da bu karanlık içinde batacak ve iyice yok olacaktır. İşte o zaman ne onu anan birileri kalır etrafında ne de sonrasında ondan bir iz, bir hatıra kalır. Hem tarihin köhne mahzenlerinde yok olur gider hem de yüce mevlanın rahmetinden nasipsiz kalır. Öyleyse insan ilmin kendisine sımsıkı sarılmalı ve kendi için bir kurtuluş vesilesi kılınan bu ipe toptan ve sımsıkı sarılmalıdır. Bu ipi bırakmak; ölümle, yok oluşla, unutulmakla, rahmet pınarından nasiplenmemek ile eşdeğerdir.

Nasibi ilimde olanın nihayeti rahmettir, bereketir, ikramdır, en nihayetinde Allah'ın rızasına nail olmaktır. Şayet ilimde nasibi yoksa kişinin vah onun haline, biz de bundan nasibimizi arayıp da bulmak için gayret içine girmiyorsak veyl bizlerin de haline. İlimle abad olanları göremeyip cehalette boğulanların izinden gitmeyi bilerek isteyenleri, kimsenin kurtarabilme ihtimali de imkânı da olmayacaktır. O hâlde ilme sarılın ey Allah'ın kulları, zira bilmek, hayattır; bilmek, Allah'ı yaşamaktır; bilmek, ibadettir.

Ye's öyle bataktır ki düşersen boğulursun

Ümide sarıl sımsıkı; gör, bak ne olursun

Her Söylenene İnanma

Emrah DOĞRU

Kur'an'dan ve sünnetten habersiz yaşamak, gerçekten çok üzücü bir durumdur. Kur'an'dan ve sünnetten habersiz yaşamak, çölün ortasında kalmış, nereye gideceğini bilmeden sağa sola savrulmak gibidir. Günümüzde de birçok Müslüman sağa sola savrulmaktadır. Çünkü insanların çoğunun Kitap'tan ve Peygamber'den haberi yoktur. Allah bize ne emrediyor, Peygamber bize neleri öğretti; bunları hiç dert edinmeyen bir toplumun içinde yaşıyoruz maalesef.

Herkes, her şeyi bildiğini zannediyor. Doğruyu öğrenmeyi de istemiyor. Çünkü yaşantısını, bildiğine göre düzenlemiş. Gerçeği öğrendiği zaman hem yaşantısı değişecek hem de inandığı bazı değerler sarsılacaktır.

Her söylenene inanan kimseler de oldukça fazladır. Maalesef sosyal medyada ne görse, ne duysa hemen inanan, gördüğünü hiç araştırmadan doğru kabul edip insanlara aktarmaya çalışan çok sayıda insan vardır.

Herkes, her şeyi bildiğini zannediyor. Doğruyu öğrenmeyi de istemiyor. Çünkü yaşantısını, bildiğine göre düzenlemiş. Gerçeği öğrendiği zaman hem yaşantısı değişecek hem de inandığı bazı değerler sarsılacaktır.

Her söylenene inanan kimseler de oldukça fazladır. Maalesef sosyal medyada ne görse, ne duysa hemen inanan, gördüğünü hiç araştırmadan doğru kabul edip insanlara aktarmaya çalışan çok sayıda insan vardır.

Dinimiz İslam, her duyulan bilginin veya haberin körü körüne kabul edilmesini kesinlikle yasaklamıştır. Doğruluğu araştırılmamış bilgileri yaymak ve bunlara inanmak, bireylere ve topluma büyük zararlar verebilir. İnsanları yıllarca birbirine küstürebilir veya birilerinin canına kastedilmesine sebep olabilir. Bu konuda İslam'ın ortaya koyduğu kurallar şunlardır. Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

"Ey iman edenler! Eğer bir fasık (yoldan çıkmış kişi) size bir haber getirirse onun doğruluğunu araştırın. Yoksa bilmeden bir topluluğa zarar verirsiniz de sonra yaptığınıza pişman olursunuz." (Hucurat-6). Ayette Rabbimiz, "doğruluğunu araştırın" buyurmaktadır. Fakat insanlar çoğu zaman araştırma zahmetine girmemektedir. Bilginin doğru veya yanlış olması, onları pek ilgilendirmemekte; onlar için en önemli şey, duydukları haberi başkalarına ulaştırmaktır.

Efendimiz bir hadisinde şöyle buyurmaktadır: *"Kişiye, yalan olarak her duyduğunu anlatması yeter."* (Müslim, Mukaddime, 5). Nitekim bu hadis, herhangi bir araştırma yapmadan her söyleneni başkalarına aktarmanın yalan söylemek anlamına geldiğini çok açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Yalan söylememek için kesinlikle araştırma yapmak gerekir. Aksi takdirde bilmeden birilerinin zarar görmesine sebep olabiliriz.

Dinlediği şeyin yalan veya gerçek olma ihtimali bulunduğu hâlde, insan her duyduğu şeyi konuştuğu takdirde mutlaka bazı yalanları da aktarmış olur. Yalan, bir şeyi olduğundan farklı şekilde anlatmak ve insanları aldatmaktır. Kişi bunu kasten yaparsa günah işlemiş olur.

Rabbimiz ayetinde şöyle buyurmaktadır: **"Bilmediğin şeyin ardına düşme. Çünkü göz, kulak ve kalp; bunların hepsi sorumludur, mutlaka sorguya çekilecektir."** (İsra-36). Bilmediğimiz şeyleri konuşur, görmediğimiz olayları anlatır ve doğruluğunu araştırmadığımız bilgileri yayarsak Allah'a bunun hesabını veremeyiz. Veremediğimiz hesabın da cezasını çekmek zorunda kalabiliriz. Ayrıca ceza deyip hafife almamalıyız. Çünkü Rabbimizin cezası, dünyadaki cezalar gibi hafif değildir; ağır ve şiddetlidir. Bunu asla unutmamalıyız.

Bakınız, Rabbimiz ayetinde şöyle buyurmaktadır: **"Sizi yeryüzünün halifeleri kılan, size verdiği nimetler hususunda sizi denemek için kiminizi kiminizden derecelerle üstün kılan odur. Şüphesiz Rabbin, cezası çabuk olandır; gerçekten o, çok bağışlayan ve çok merhamet edendir."** (En'âm-165). Ayette Allah'ın cezasının çabuk olduğu belirtilmekte, aynı zamanda Rabbimizin merhametinden de bahsedilmektedir. Elbette dünyadayken yaptığımız yanlışlardan dönmeli, tövbe etmeli ve mahcubiyetimizi Rabbimize arz etmeliyiz ki kurtuluşa erenlerden olabilelim.

Rabbimiz başka bir ayetinde de şöyle buyurmaktadır: **"İnsan hiçbir söz söylemez ki yanında onu gözetleyen ve söylediklerini kayda geçiren bir melek hazır bulunmasın."** (Kaf-18). Bir Müslümanın, söylediği ve yaptığı her şeyde Allah'tan korkması, nefsini kontrol etmesi, söylediği her kelimeden hesaba çekileceğini hatırlaması gerekir. Çünkü bütün yapılanlar, istisnasız olarak kayda geçirilmektedir. Bu nedenle her söylenene inanmamak gerekir.

Kimileri de vardır ki söz söylerler fakat gereğini yerine getirmezler. Bu insanların bir kısmı İslami çalışmalar içerisinde yer almakta, bir kısmı ise İslam'la ilgisi olmayan kişilerden oluşmaktadır. İslami çalışmalar içerisinde bulunan kimseler böyle davrandıklarında hem İslam'a zarar vermekte hem de güvenilirliklerini kaybetmektedirler. En acısı ise İslam'a zarar vermeleridir. Çünkü İslam'a zarar veren ve onu itibarsızlaştıran kişiler, insanların doğru yolu bulmalarına engel olmaktadırlar.

Rabbimiz böyle davrananları şu şekilde uyarmaktadır: **"Ey iman edenler! Yapmayacağınız şeyleri niçin söylüyorsunuz? Yapmayacağınız şeyleri söylemeniz, Allah katında büyük bir nefretle karşılanır."** (Saf-2,3).

Rabbim bizleri, her söylenene itibar etmeyen ve verdiği sözleri yerine getiren kullarından eylesin. Âmin.

Kirli Bilgi

Erdal TUĞRUL

Alîm ve habir olan Allah'ın şanı çok yücedir. O (cc) her şeyi hakkıyla bilendir. Hiçbir şey ona (cc) gizli kalmaz. Sakladıklarımızı ve açığa vurduklarımızı bilir. Onun (cc) bilgisi, mutlak hakikat bilgisidir. Olmuş, şimdi olan ve olacak olan her şeyi bilen, yüce Allah'tır. İnsana bilmediğini öğreten, düşünüp öğüt alması için akıl veren yine odur. İnsan ise aklı sayesinde olayları ve maddeyi yorumlayarak bilgiye ulaşır. Burada önemli bir nokta olarak vurgulanması gereken konu şu: Hazır bilgi ile insanın kendi aklını kullanarak ulaştığı bilgi. Bu ikisi arasında çok büyük fark var. İçinde bulunduğumuz zamanda bilgi, genel olarak hazır şekilde topluma sunulur. Bilgiyi hazır bulan insan ise düşünme gereksinimi dahi duymadan kabul ediyor. Bu kabul ediş, zamanla zihinlerimizi ve düşünce dünyamızı körelterek melekelerimizin yitip gitmesine sebep oluyor. Karakterlerimizin şekillenmesi, düşünce dünyamızın varlığı veya yokluğu, hayata dair yorumlarımız bu bilgi sunumuyla iç içedir. Dünyada olup bitene karşı duyarsızlığımızın sebebi belki de toplumların düşünme melekelerini yitirmiş olmasındandır.

Bilgiye ulaşmak, insanlık tarihi boyunca belki de hiç bu kadar kolay olmamıştı. Bunun avantajları olsa da dezavantajları da yok değil. Çünkü kolay ulaşılan her şeyin, gözden çıkarılması da kolay olur. "Nasıl olsa istediğim zaman ulaşırım." mantığı, özünde değerli olan şeyleri de değersiz hâle getirdi. Bugünün dünyasında gelişen teknoloji ve icat edilen aygıtlar sayesinde korkunç derecede bilgi yığınlarına sahibiz. Her kesimden insanın sesini, fikrini ve düşüncesini milyonlarca insanla paylaşması; çok zahmetsizce oluyor, tek bir tuşa bakıyor.

Bilgiye ulaşmak, insanlık tarihi boyunca belki de hiç bu kadar kolay olmamıştı. Bunun avantajları olsa da dezavantajları da yok değil. Çünkü kolay ulaşılan her şeyin, gözden çıkarılması da kolay olur. "Nasıl olsa istediğim zaman ulaşırım." mantığı, özünde değerli olan şeyleri de değersiz hâle getirdi. Bugünün dünyasında gelişen teknoloji ve icat edilen aygıtlar sayesinde korkunç derecede bilgi yığınlarına sahibiz.

Her kesimden insanın sesini, fikrini ve düşüncesini milyonlarca insanla paylaşması; çok zahmetsizce oluyor, tek bir tuşa bakıyor. Hakkında derinlemesine ve sağlıklı bilgilere sahip olunmayan konularda pervasızca paylaşımlar yapılıyor. Kesin olmayan bilgiler, ekrandan ekrana dolaşarak büyük kitleler tarafından kabul görüyor. Aslında çoğu, kalıcı bilgi olmamasına rağmen yine de insanların hayatlarına dokunabiliyor. Konu ne olursa olsun, piyasada hakkında o kadar çok bilgi dolaşıyor ki doğru ile yanlış iç içe girmiş durumda. Toplumda oluşan fikir ve inanç ayrılıklarını tetikleyen bu olay, her ne kadar düşünce özgürlüğü olarak görülse de aslında toplumun temel dinamiklerini yerinden oynatıyor.

Bilgi kirliliği denilen bu durum, geniş çerçevede ele alındığında hiç tahmin edilemeyecek kadar zarar verdiği görülür. Örneğin söze konu olan her ne olursa olsun hakkında çıkan her temiz olmayan bilgi ile ehemmiyetini yitirir ve sıradanlaşır. Çok önemli ve hayati konular, bakarsınız ki komedilere, filmlere, fıkralara konu edilmiş. Öyle ki ağlanacak hâlimize güler duruma geliriz.

"Dinlerini bir oyun ve eğlence (konusu) edinenleri ve dünya hayatı kendilerini mağrur kılanları bırak. Onunla (Kur'an'la) hatırlat ki bir nefis, kendi kazandıklarıyla helake düşmesin; (böylesinin) Allah'tan başka ne bir velisi ne bir şefaatçisi vardır; her türlü fidyeyi verse de kabul olunmaz. İşte onlar, kazandıkları nedeniyle helake uğrayanlardır; küfre saptıklarından dolayı onlar için çılgınca kaynar sular ve acıklı bir azap vardır." (En'âm, 70).

Ne sözün ne de yazının değer gördüğü zamanlardan geçiyoruz. Galiba belli bir merkezden üretilerek toplumun gündemine sunulan bilgiler, hakikatin üstünde gölge oluşturuyor. Bilinçsiz kitleler tarafından kabul gören bu maksatlı bilgiler (videolar, sözde uzmanlar, din adamları, müzisyenler, sanatçılar vs.) tamamen toplum mühendisliği yapanların hesaplarına hizmet ediyor. Zaten ideolojilerin sona ermiş olması, idealist insanların oldukça az kalması gösteriyor ki toplum mühendisliğine yeltenenler, hedefledikleri insan tipine emin adımlarla yaklaşıyor. Hiçbir ideoloji, bu kapitalist ve haz düşkünü sapkınlara karşı direnemedi ve hepsi yok olup gitti.

İstikrarsız ve kafa karıştırıcı bilgi akışının karşısında insan da istikrarsızlığa sürüklenerek düşünce dünyasında kaoslar yaşamaya başladı. Sosyal medyanın başı çektiği bu bilgi akışına karşı insan, kendini ve düşünce dünyasını koruyamadı. Kesin olarak inandıklarından dahi şüpheye düşerek bütün değerlerini tartışmaya açmış oldu. Şüpheye düşmeyenler ise sahip olduğu inancı korumak için yerlerinden kıpırdamadan bir arpa boyu dahi yol alamadılar.

Sağlıklı düşünmenin yolu, sağlıklı ve doğru bilgilere ulaşmaktan geçiyor. İşte tam bu noktada İslam'ın, dolayısıyla Müslümanların nasıl büyük bir nimete sahip oldukları ortaya çıkıyor. Elimizde bulunan Kur'an-ı Kerim asırlar öncesinden gelip asırlar sonrasına hakikatin bilgisini taşıyor. Hakikatin bilgisini taşımanın yanı sıra insanın düşüncesini, sözünü, kalemini, davranışını kurallara bağlayarak sorumluluk yüklüyor. İslam, yayılan her habere itibar edilmemesi gerektiğini öğütleyerek önünün ve ardının araştırılması gerektiğini söyler. Dahası bilgiyi ilk ortaya atan kişileri de mercek altına alarak güvenilirliklerini sorgular.

"Ey iman edenler, eğer bir fasık size bir haber getirirse onu etraflıca araştırın yoksa cehalet sonucu bir kavme kötülükte bulunursunuz da sonra işlediklerinize pişman olursunuz." (Hucurat, 6).

Şimdi yaşadığımız çağda, iletişimin ve etkileşimin bu kadar hızlı ve kolay olduğu bir zamanda, uydurma ya da faydasız bilgilerin itibar görmesiyle zedelenen insan bilincinin tekrar itibar kazanması, ilahi öğretinin okunup anlaşılmasına bağlı. Bilginin imana, imanın da amele dönüşme süreci ile ortaya çıkan insan profili tam da bugün ihtiyaç duyduğumuz insan profilidir. İslam›ın yetiştirdiği insan, yaptığından ve söylediğinden sorumlu olan insandır. Bu sorumluluk bilinci, fert ve toplumun zararına yapılacak her eylemin önüne geçer. Çünkü sonuçta hesap sorucu makam, ilahi makamdır ve Müslümanlar için bu makamdan daha yüce bir

makam yoktur.

Şimdi bize sunulan bilgiler genelde tek açılıdır. Ya bilginin görsel yönü verilir, gözümüze hitap eder ki bu, şekilcilikten öteye geçmez ya duygusal yönü verilir, bu da duygularımızla hareket ettirir ve büyük ihtimalle hataya götürür ya da kulaklarımıza hitap ederek işitsel sunumlar yapar. İslam, bilgiyi bütün olarak ele alır ve insandaki bilgiye ulaşma mekanizmasını komple çalıştırarak bilginin hakikatine ulaştırır.

Bilgi, Müslüman bir birey için en önemli konuların başında gelir. Teknolojinin ilerlemediği zamanlarda bilgiye ulaşmak henüz bu kadar kolay değilken bilgiye ulaşma sevdasıyla yollara düşen İslam alimleri, birçok bedel ödemişlerdir. Sonuçta ulaştıkları bilginin ne kadar kıymetli olduğu bugün dahi ortadadır.

Kur'an-ı Kerim hakikate kapalı insanları tasvir ederken **"Sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler. Bundan dolayı dönmezler."** (Bakara, 18) ifadesini sıkça kullanır. Burada bahsedilen insanlar aslında sağlıklı, duyan, konuşan ve gören insanlardı. Fakat onlar, kendilerine ulaşan hakikat bilgisine karşı hastalıklı ve özürlü gibi davrandılar. Onların bilgi dünyası; genel çerçevede menfaatlerini destekleyen, zevklerine ve eğlencelerine ses çıkarmayan hatta teşvik eden, kulaktan dolma inanç akideleriyle kurtuluşa ereceklerini zanneden, atalarının iyilik ve kuvvetleri ile övünmeyi öngören bilgi yığınıydı yani kirli bilgi denilen şey. Aslında hemen hemen her kirli bilgi, özünde hakiki olan bir bilginin üzerinde yükselir. Özden ve kaynaktan uzaklaştıkça söylentiler artar, art niyetli fikirler eklenir, keyfe keder yorumlar yapılır.

Şimdi "Yapılması gereken nedir?" diye sorarsak bilgi, bize hangi yolla ulaşırsa ulaşsın, yukarıdaki ayet-i kerimede geçen üç fonksiyonun da açık olması gerekir. Bir bilgiyi sadece duymak yetmez, aynı zamanda görmek gerekir tabii bu da yeterli olmayacaktır, gördüğümüzü ve duyduğumuzu anlamak gerekir ki başka ayetlerde buna vurgu yapılarak **"Ant olsun, cehennem için cinlerden ve insanlardan çok sayıda kişi yarattık (hazırladık). Kalpleri vardır bununla kavrayıp anlamazlar, gözleri vardır bununla görmezler, kulakları vardır bununla işitmezler. Bunlar hayvanlar gibidir hatta daha aşağılıktırlar. İşte bunlar gafil olanlardır."** (A'râf, 179) buyrulur.

Bu, haberin sağlıklı bir süzgeçten geçirilmesidir. Böylece ulaşan bilginin sıhhati hakkında kendimizi manipülasyona karşı kapatmış oluruz. Zaten bugün bilgide en büyük problemlerden biri, bu değil mi? Güzel konuşma yapabilen bir hatip, büyük kitleleri ikna edip peşinden sürükleyebiliyor. Yine güzel bir görsel sunum yapabilen biri de etkileyici olabiliyor. Söylenen ve görsellerle sunulanlar her ne kadar hakikat olmasa da milyonları peşinden sürüklemeye yetiyor. İşte bütün algı fonksiyonları açık bir şekilde olaylara bakan kişi, bu gibi durumlarda temkinlidir ve her zaman kendi aklı ile karşılaştırma yaparak bir fikre sahiptir.

Kur'an-ı Kerim yine bir mümin vasfından bahsederek **"Ki onlar, sözü işitirler ve en güzeline uyarlar. İşte onlar, Allah'ın kendilerini hidayete erdirdiği kimselerdir ve onlar, temiz akıl sahipleridir."** (Zümer, 18) buyurur. Her sözü dinlemek ve dinledikleri arasında en güzelini bulup ona uymak hem temiz bir aklı hem de ciddi bir bilgi birikimini gerektirir.

Bilgi, Müslüman bir birey için en önemli konuların başında gelir. Teknolojinin ilerlemediği zamanlarda bilgiye ulaşmak henüz bu kadar kolay değilken bilgiye ulaşma sevdasıyla yollara düşen İslam alimleri, birçok bedel ödemişlerdir. Sonuçta ulaştıkları bilginin ne kadar kıymetli olduğu bugün dahi ortadadır.

Şimdi ise piyasada dolaşan bilgi kirliliği sadece zihinlerimizi karıştırmakla kalmıyor, aynı zamanda gelecek nesillere aktarılması gereken ve sorumluluğu hâlihazırda bizde olan bilgilerin berraklığını bulandırıyor. Bu yüzden bilgi kirliliği ile mücadele etmek adına bize aktarılanı koruyup, yaşayarak örnekliğimiz çok elzemdir.

Malûmatın Saltanatı, Hikmetin Gurbeti

Kanarya Banu DAĞ

Malûmat Çağında Hakikatin İzini Sürmek

Rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla **"Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?"** (Zümer, 9).

Hamd Allah'a, salat ve selam Resulullah'a (sav)

Kur'an-ı Kerim'in ilk emri "Bil!" değil, "Oku!" idi. Zira okumak, harfleri tüketmekten evvel, varlığı temaşa etmekti, satırları geçmeden önce insanı, eşyayı ve nefsi okuyabilmekti.

Nice gözler vardır ki ömrünü kitaplar arasında geçirir de bir hakikatin eşiğine varamaz. Nice gönüller vardır ki tek bir ayetin gölgesinde ömürlük bir saltanat kurar. Demek ki bilgi, zihne uğrayan bir misafir, ilim ise şahsiyete yerleşen bir hâldir.

> ***İnanmak, hakikate atılan ilk adımdır. İkna, o adımı sağlamlaştırır. Bilgi, zihni inşa eder. Bilinç, bilgiye mes›uliyet yükler. Şuur, insanı kendine uyandırır. İdrak, görünenin ardındaki manayı fark ettirir. Müdrik olan, yalnız bilen değil, bildiğiyle değişendir. İstikamet ise bütün bunların ahlaka dönüşmüş hâlidir. Tesir de işte orada başlar. İnsan, söylediğinden ziyade, anladığı, tatbik ettiği, bilgiyi bilinçle mezc ettiği kadar, evvel nefsine, sonrasında dış dünyaya tesir eder.***

Fıtratın o derin kıpırtısı vardır ki kimini tefekküre, kimini secdeye çeker. Arayış bir lütuftur, yönü ise beslendiği memba ile şekillenir.

Suyun sesi her zaman topraktan gelmez, bazen de gökten gelir. Varlığın katmanları çoktur, kimine bilgi düşer, kimine sır. Aynı göğe bakan iki göz, aynı yıldızı görebilir fakat aynı manayı göremez.

Ahenk, mihenk ve muvazene. Meselenin sacayakları bunlardır. Ahenk, bilginin ruhla buluşmasıdır. Mihenk, hak ile batılı ayıran ölçüdür. Muvazene ise akıl ile kalbin, nazar ile hâlin, söz ile amelin birbirini tamamlamasıdır. Bu üçü kaybolduğunda bilgi artar, lakin insan eksilir.

Entelektüel sermaye elbette mühimdir. Müşahhas ile mücerret arasında irtibat kurabilmek, bilgi

ve birikimi aynı istikamette yoğurabilmek her zihne nasip olmaz. Fakat her birikim hikmete varmaz çünkü ilim, yalnızca öğrenilmiş olan değil, insanın içine sinmiş, ahlakına işlemiş ve istikametine dönüşmüş bilgidir. Bugün çağımızın en büyük yanılgısı da burada başlamaktadır. Bilginin çoğalmasını, ilmin çoğalması sanıyoruz.

Oysa malumat çoğalır, hikmet derinleşir.

Bilgi, depolanır; *ilim,* mayalanır.

Bilgi, ezberletir; *ilim,* değiştirir.

Bilgi, konuşturur; *ilim,* susturur.

Bilgi, eşyayı tanıtır; *ilim*, insanı kendisiyle tanıştırır.

İnsanlık, tarihin hiçbir devrinde bugünkü kadar bilgiye yakın olmadı. Bir zamanlar kandil ışığında sabahlayarak ulaşılan kaynaklara, bugün birkaç saniyede erişiliyor. Kütüphaneler avuç içine sığdı, ansiklopediler cep telefonlarına indi.

Yapay zekâ uygulamaları birkaç komutla makale yazıyor, kaynakça oluşturuyor, metin özetliyor, fikir tasnif ediyor. Kolaylık, hiç şüphesiz büyük bir nimettir. Amma ve lakin her nimet, aynı zamanda bir imtihandır.

Eskiden bilginin önündeki en büyük engel, cehalet olarak bilinirdi. Bugün mevcut düzende bilginin kolaylığıdır. Keza kolay ulaşılan şeyin kıymeti, ekseriyetle kolay unutulur. Emeksiz elde edilen bilgi, zihnin boş raflarını doldurabilir fakat ruhu inşa ve ihya edemez. Asıl tehlike ise tam bu noktada başlıyor. Artık okumadan konuşan, araştırma-

Dinin de ahlakın da estetiğin de sanatın da iki cephesi vardır. Biri nazaridir; bilgi ve talimdir. Diğeri amelidir; terbiye ve hâl. Hayata inmeyen her teori eksiktir. Ahlaka dönüşmeyen her bilgi yarımdır. Tatbik edilmemiş hakikat iddiası, kör at üzerinde süvarilikten başka nedir ki? Hareket vardır fakat yön yoktur. Sürat vardır fakat menzil yoktur.

dan hüküm veren, düşünmeden kanaat sahibi olan yeni bir insan tipi doğuyor. Kitap okumadığı hâlde kitap gibi görünmeye çalışan, iktibasları şahsiyet zanneden, hazır cümleleri fikir diye dolaşıma sokan bir entelektüellik fantazyası. Maalesef bilginin kendisini değil, görüntüsünün hamallığına teşne bir asrın insanlarıyız.

Oysa *ilim*, sancısız doğmaz.

Hakikat, zahmetsiz ele geçmez.

Tefekkür, uykusuz gecelerin; tahkik, sabırla aşınan yılların, hikmet ise nefsin terbiye edildiği uzun yolculukların meyvesidir. Kolay ulaşmak, kolay idrak etmek değildir. Mühim olanı ıskalıyoruz. Vehim çölünde, hayret ki ıslanıyoruz! Çünkü görünene fazlasıyla bakıyor, görünmeyeni ihmal ediyoruz. Oysa hakikatin en berrak yüzü çoğu zaman silinende saklıdır.

Dinin de ahlakın da estetiğin de sanatın da iki cephesi vardır. Biri nazaridir; bilgi ve talimdir. Diğeri amelidir; terbiye ve hâl. Hayata inmeyen her teori eksiktir. Ahlaka dönüşmeyen her bilgi yarımdır. Tatbik edilmemiş hakikat iddiası, kör at üzerinde süvarilikten başka nedir ki? Hareket vardır fakat yön yoktur. Sürat vardır fakat menzil yoktur.

İnanmak, hakikate atılan ilk adımdır. İkna, o adımı sağlamlaştırır. Bilgi, zihni inşa eder. Bilinç, bilgiye mes›uliyet yükler. Şuur, insanı kendine uyandırır. İdrak, görünenin ardındaki manayı fark ettirir. Müdrik olan, yalnız bilen değil, bildiğiyle değişendir. İstikamet ise bütün bunların ahlaka dönüşmüş hâlidir. Tesir de işte orada başlar. İnsan, söylediğinden ziyade, anladığı, tatbik ettiği, bilgiyi bilinçle mezc ettiği kadar, evvel nefsine, sonrasında dış dünyaya tesir eder.

Sokrates, "Kendini bil." derken bir bilgi cümlesi kurmuyordu. İnsanı kendi derinliğine çağırıyordu. Plotinus, hakikatin görünene değil, içe yönelmekle kavranacağını söylüyordu. İslam irfanı ise bu arayışı, kulluğun ufkuna taşıdı. Dışarıda aradığını içeride kaybeden insanın, hiçbir yolculuğu menzile varamazdı.

Ne gariptir! Herkes birbirini tekrardan mürekkep.

Kanaatler çoğalıyor, şahsiyetler seyrekleşiyor. Bilgi artıyor fakat birikim derinleşmiyor. Görünürlük büyüyor, vakar küçülüyor. Oysa gölgenin duruşunda dahi bir haysiyet vardır. Kökü derin olmayan ağacın gölgesi de kısa olur.

İlmin kökü ahlaktır. Ahlakı olmayan bilgi, sahibine yük olur, başkasına ise gürültü...

Bugün yaşadığımız kriz, bilgi krizi değil, idrak krizidir. Daha doğru ifadeyle ilmin haysiyetini, malumatın gürültüsüne kurban etme krizidir.

Kur'an-ı Kerim'in bir başka hitabı, meselenin özünü tek cümlede özetler: **"Allah'tan kulları içinde ancak âlimler hakkıyla korkar."** (Fâtır, 28). Demek ki ilmin ilk meyvesi münakaşa değil, haşyettir. İlk meyvesi gösteriş değil, tevazudur; üstünlük iddiası değil, mes'uliyettir. Nitekim Resul-i Ekrem (sav) şöyle buyurmuştur: *"Allah bir kul hakkında hayır murat ederse onu dinde fakih kılar."* Buradaki derin kavrayış, yalnızca hüküm bilmekle sınırlı tutulmamıştır. Hakikatin insanı dönüştürmesine izin vermektir derin kavrayış. Belki de yeniden sormamız gereken soru şudur: Bilgi bizi nereye götürüyor? Daha çok görünmeye mi, daha çok olmaya mı? Daha çok konuşmaya mı, daha çok anlamaya mı? Çünkü medeniyetler bilgiyle kurulmaz, bilgiyi ahlaka, ahlakı adalete, adaleti merhamete dönüştüren ilimle kurulur.

Zaman, malumatı çoğaltmıştır lakin insanı demir havanlarda un ufak etmiştir. Bugün yeniden muhtaç olduğumuz şey, yeni bilgilerden daha ziyade, eski hikmetin diri nefesi, diri vicdanı ve diri idrakidir.

İnsan, bildiği kadar değil, olduğu kadar insandır.

Ma'lûmat ile dolsa da bin cild ü bin defter,

Hâle dönmeyen ilim, gönülde yüktür ancak.

İdrâk ile yoğrulmayan her söz dağılır rüzgârda;

Hakikat, sükût içinde büyür, gürültüde değil.

Ve's-selam, ve'd-dua ve'l-cehd…

Çağın Gürültüsünde Hakikati Aramak

Kemal ÜNLÜTAŞ

"Yarım doktor candan, yarım hoca imandan eder." Atalarımızın asırlar önce dile getirdiği bu söz, bugün belki de hiç olmadığı kadar anlam kazanmış durumdadır. Zira çağımızda bilgiye ulaşmak kolaylaşırken doğru bilgiye ulaşmak her geçen gün daha da zorlaşmaktadır. Özellikle dinî konularda ehil olmayan kişilerin ortaya koyduğu eksik, yanlış veya hikmetten uzak anlatımlar, birçok insanın zihninde soru işaretleri oluşturabilmektedir.

İnsanlık tarihi boyunca bilgi, güç ve yön bulmanın en önemli aracı olmuştur. Ancak çağımız, bilginin en kolay ulaşıldığı dönem olmasına rağmen, hakikatin en zor ayırt edildiği zamanlardan biri hâline gelmiştir. Her gün milyonlarca haber, yorum, paylaşım ve içerikle karşı karşıya kalan insan, bilgiye ulaşmakta değil; doğru bilgiyi, yanlış olandan ayırmakta zorlanmaktadır. Bu durum, "bilgi çağı" olarak adlandırılan günümüzü aynı zamanda bir "bilgi kirliliği çağı»na dönüştürmüştür.

Bugün bazı gençlerin dine karşı mesafeli durmasının sebeplerinden biri de İslam'ın özünü temsil etmeyen bilgi ve söylemlerle karşılaşmalarıdır. Din hakkında araştırma yapan bir genç, Kur'an ve sünnetin sahih öğretileri yerine hurafelerle, yanlış yorumlarla veya kaba ve hikmetsiz anlatımlarla karşılaştığında zaman zaman bunları dinin kendisi zannedebilmektedir. Oysa problem İslam'ın hakikatinde değil, o hakikatin eksik veya yanlış aktarılmasındadır.

Şayet doğru bilgi, sağlam kaynaklardan alınarak güzel bir üslupla insanlara ulaştırılabilseydi pek çok önyargı daha oluşmadan ortadan kalkabilirdi. Çünkü insanı hakikate ulaştıran şey, bilgi yığını değil; doğruluğu araştırılmış, hikmetle yoğrulmuş ilimdir.

İnsanlık tarihi boyunca bilgi, güç ve yön bulmanın en önemli aracı olmuştur. Ancak çağımız, bilginin en kolay ulaşıldığı dönem olmasına rağmen, hakikatin en zor ayırt edildiği zamanlardan biri hâline gelmiştir. Her gün milyonlarca haber, yorum, pay-

laşım ve içerikle karşı karşıya kalan insan, bilgiye ulaşmakta değil; doğru bilgiyi, yanlış olandan ayırmakta zorlanmaktadır. Bu durum, "bilgi çağı" olarak adlandırılan günümüzü aynı zamanda bir "bilgi kirliliği çağı»na dönüştürmüştür.

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte bilgiye erişim son derece kolaylaştı. Ancak kolay ulaşılabilen her bilgi, doğru değildir. Özellikle sosyal medya ortamlarında, doğruluğu araştırılmadan paylaşılan haberler, söylentiler ve yorumlar kısa sürede geniş kitlelere ulaşabilmektedir. Böyle bir ortamda insanlar, çoğu zaman bilginin kaynağını sorgulamak yerine, hoşlarına giden veya kendi düşüncelerini destekleyen içeriklere yönelmektedir.

Kur'an-ı Kerim, bu konuda müminleri dikkatli olmaya çağırır:

"Ey iman edenler! Eğer bir fasık size bir haber getirirse onun doğruluğunu araştırın." (Hucurat - 6). Bu ayet, haber ve bilgi karşısında araştırmacı bir tavır takınmanın ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Günümüzde çoğu zaman bilgi ile ilim aynı anlamda kullanılır. Oysa aralarında önemli bir fark vardır. Bilgi, öğrenilen veya elde edilen verileri ifade ederken ilim, doğruluğu araştırılmış, anlamlandırılmış ve hikmetle yoğrulmuş bilgidir.

Bir insanın çok şey biliyor olması, onun âlim olduğu anlamına gelmez. Çünkü ilim, sadece zihni değil, aynı zamanda kalbi ve ahlakı da şekillendirir. İlim sahibinin sözünde sorumluluk, davranışında ise bilinç vardır.

İslam medeniyetinde ilme verilen değer, ilk vahyin "Oku!" emriyle başlamasıyla ortaya konmuştur. Bu emir, yalnızca okumayı değil; anlamayı, düşünmeyi ve hakikati aramayı da kapsamaktadır.

İlim, insanı cehaletin karanlığından kurtarır. Kişiye doğruyu, yanlıştan; hakkı, batıldan ayırma kabiliyeti kazandırır. Toplumların gelişmesi, adaletin tesisi ve medeniyetlerin inşası da ancak ilimle mümkündür. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurur: **"De ki hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?"** (Zümer - 9). Bu ayet, ilim sahibi olmanın, Allah katındaki üstün değerini ortaya koymaktadır.

Mümin, duyduğu her sözü hemen kabul eden değil; araştıran, sorgulayan ve doğruluğunu test eden kişidir. Dijital çağda bilgiye değil, güvenilir bilgiye ulaşmak önemlidir. Bunun için sağlam kaynaklara yönelmek, ehil kimselerden öğrenmek ve

bilgi paylaşırken sorumluluk bilinciyle hareket etmek gerekir. Çünkü yanlış bir bilgi, bazen bir insanın, bazen de bir toplumun zarar görmesine sebep olabilir.

Bilginin çoğaldığı fakat hakikatin gürültü arasında kaybolabildiği bir çağda yaşıyoruz. Bu nedenle ihtiyacımız olan şey, daha fazla bilgi değil; daha sahih, daha güvenilir ve daha hikmetli bilgidir. Bilgi kirliliğinin kuşattığı dünyamızda ilim, hakikate açılan bir kapı, insanı doğruya ulaştıran bir rehberdir. Bugün bize düşen görev, her duyduğumuzu bilgi zannetmek yerine, bilginin peşinden ilme, ilmin peşinden de hikmete yürüyebilmektir. Çünkü insanı yücelten, bilgi yığınları değil; hayatına yön veren sahih ilimdir. Ancak ilmin değeri yalnızca onu öğrenmekle değil, onunla amel etmekle ortaya çıkar. Aksi takdirde insan, bildikleriyle hayatını şekillendirmeyen "kitap yüklü merkep" benzetmesinin muhatabı olmaktan kurtulamaz. Çünkü ilim, sahibini Allah'a yaklaştırdığı ölçüde kıymetlidir.

Öyleyse gayemiz yalnızca bilenlerden olmak değil, bildiğiyle yaşayanlardan olabilmektir. Zira kıyamet günü insanı kurtaracak olan, zihninde biriktirdiği bilgiler değil; o bilgilerin kalbine, ahlakına ve hayatına yansıyan izler olacaktır. Hakiki ilim, sahibini Allah›a götüren ilimdir. Ne mutlu öğrendiğini yaşayan, yaşadığını da Rabbine yakınlaşmanın vesilesi kılanlara!

Öğrendiklerimizi hayatımıza taşımadığımızda ilim bize makam ve derece kazandırmaktan çok, sorumluluk yükler. Zira bilip de gereğini yapmamak, bilmemekten daha ağır bir hesaba dönüşebilir. Bu sebeple İslam tarihinde ilim ile amel, birbirinden ayrılmaz iki kavram olarak görülmüştür.

Sahabeler, bunun en güzel örneğidir. Onlar, çok şey öğrenmenin peşinde olmaktan ziyade, öğrendikleriyle yaşamayı hedeflemişlerdir. Bir ayet veya bir hüküm öğrendiklerinde onu hayatlarına tatbik etmeden yenisine geçmemeye gayret etmişlerdir. Hatta bazı sahabelerin, kendilerine soru soran kimseleri, "Eğer öğrendiğinizle amel etmeyecekseniz bunu bilmeniz sadece sorumluluğunuzu artırır." diye uyardıkları rivayet edilir.

Bu nedenle bilgi kirliliğinin kuşattığı çağımızda ihtiyacımız olan şey, yalnızca daha fazla bilgi edinmek değil; doğru bilgiyi öğrenmek, onu hikmetle kavramak ve hayatımıza yansıtmaktır. Çünkü ilim, amel ile birleştiğinde insanı yüceltir, amelden uzak kaldığında ise omuzlarda taşınan ağır bir yük hâline gelebilir.

Bugün bilgiye ulaşmak için bir tuşa dokunmak yeterli fakat hakikate ulaşmak için samimiyet, gayret ve basiret gerekir. İnsan, öğrendiği her bilginin kendisini Rabbine ne kadar yaklaştırdığını sorgulamalıdır. Çünkü ilim, amel ile hayat bulur, amel ile bereketlenir ve amel ile insanı yüceltir.

Öyleyse gayemiz yalnızca bilenlerden olmak değil, bildiğiyle yaşayanlardan olabilmektir. Zira kıyamet günü insanı kurtaracak olan, zihninde biriktirdiği bilgiler değil; o bilgilerin kalbine, ahlakına ve hayatına yansıyan izler olacaktır. Hakiki ilim, sahibini Allah›a götüren ilimdir. Ne mutlu öğrendiğini yaşayan, yaşadığını da Rabbine yakınlaşmanın vesilesi kılanlara!

Allah'ım! Bize faydalı ilim, salih amel ve doğru bir istikamet nasip eyle. Kalplerimizi hakikatin nuruyla aydınlat, bizleri bilgi kirliliğinin karanlığında şaşıranlardan değil; hakkı arayan, hakkı bulan ve onunla yaşayan kullarından eyle. Öğrendiklerimizi hayatımıza nakşetmeyi, bildiklerimizle amel etmeyi ve ilmimizi senin rızana ulaştıran bir vesile kılmayı bizlere lütfet. Bizleri ilmiyle kibirlenenlerden değil, ilmiyle sana yaklaşanlardan eyle. Âmin.

Cehalete Darbe Vurmak

Rüveyde Bera PALA

Zamanın çetrefilli yollarından geçmek, sonsuzluğa kıdemli bir şekilde ulaşmak, belli hislerin kimliğe yerleştirilmesinden geçiyor. Olmuşun ve olacağın tehlikelerle bezenmiş tuzağına düşmek, kızıl darbelerin yüzümüze ekeceği ateşlere son sürat koşmak ve belirsiz sevdalara süvarilerle ulaşmaya çabalamak, bizi dişli çarkların en acımasızına hapsediyor. Derdi olana sevda verilir ve sevdasını yaşatabilenin derdi sonsuz demektir. Kuşların özgürlüğü kanatlarından değil o kanatları gövdelerine yerleştirendendir. Doğruyu kayaları yırtarcasına aramak, doğru hisleri cesaretin fevkine varana dek kurcalamak, doğruya kulaç atmak için tercihleri bâki'ye yöneltmek, hakikatin pusulasını elinde tutanların gayesidir.

Dünya meşguliyeti, eğlence düşkünlüğü, ilahi bağlılığı ve bu bağlılığın mecbur kıldığı sorumlulukları göze alamayış, kainatı basite indirgeyip basiret sıfatını yok ediş gibi birçok şaşırtıcı ve kurtarıcı sebepler, insanlara köklerinde barınan dini unutturmakta. Hiç kimse, kasvetlerden kaçmanın ve yorgunluklarla baş etmenin en temiz yolunun dinden geçtiğini anlamak istemiyor. Attıkları her adım ateşe doğru giderken arkalarına bakmak, geriye dönmek, yolunda gitmeyen bir şeylerin olduğunu fark etmek onlar için oldukça güç.

Dünya meşguliyeti, eğlence düşkünlüğü, ilahi bağlılığı ve bu bağlılığın mecbur kıldığı sorumlulukları göze alamayış, kainatı basite indirgeyip basiret sıfatını yok ediş gibi birçok şaşırtıcı ve kurtarıcı sebepler, insanlara köklerinde barınan dini unutturmakta. Hiç kimse, kasvetlerden kaçmanın ve yorgunluklarla baş etmenin en temiz yolunun dinden geçtiğini anlamak istemiyor. Attıkları her adım ateşe doğru giderken arkalarına bakmak, geriye dönmek, yolunda gitmeyen bir şeylerin olduğunu fark etmek onlar için oldukça güç. İnancın gerekliliklerinden uzaklaşmak, gelişigüzel yaşamayı beraberinde getiriyor ve korkarız ki bu boş vermişlik insanlığın kaçınılmaz sonunu hızla getirecek.

Biz Müslümanlar, bu sonu layığıyla karşılayabilmek umuduyla yaşıyoruz. Bu sebeple bizi ümmet olarak birleştirip dünyadan mümince geçmenin kolaylığını sunan elçilerin izini adım adım takip

etmekle kendimizi sorumlu tuttuk. Bu uğurda yazılanları okumak, yaşananlara şahit olmak ve feda edilenlerden nefsimize pay çıkarmak, vazgeçilmez vazifelerimiz arasında yer alıyor. Şüphesiz bütün bunlar cahilliği alaşağı edip İslam'ın aydınlığını karanlık yüzlere yansıtmakla gerçekleşecektir.

Nasıl ki cehalet, müslümanın semtine uğrayamazsa cehaleti görmezden gelmek de müslümanın adabıyla uyuşmaz. Sağa sola sapmadan yolunun farkında olan kişi, zaten bilmemeyi kendine yakıştırmaz. Karşısında bulunanı da yanında duranı da; önüne geçeni de arkasını kollayanı da bilir. Soluksuz kalana dek savaşacağı, uğruna tüm varlığını feda edeceği kutsalı için ne gerekiyorsa öğrenir. Tuzak kuranların tuzaklarını başlarına geçiren bir rabbinin olduğunu unutmadan koyulur her işin başına. O'nun (cc) adıyla başladığı her şeyi yine O'nun adıyla sonlandırır. Yeri gelir içinin yangınlarını Bilal'in (ra) titrek sesi söndürür. Yeri gelir Sevr'e çıkar, yüce bir and içirir ruhunun tenha yerine.

Müslümanın gayesi, ne öğreniyorsa, hangi alanda tahsil yapıyorsa davasını unutmamak ve unutturmamaktır. Şimdilerde beyinleri kazıyıp içine modern çağın modern ve aydınlık (!) fikirlerini gömmek isteyen zehirli dillere inat, bilmenin uhrevi şerefine ermektir. Dünya zilletlerinin kaosundan kurtulmak için gerçek sevdaya dönüş biletini edinmektir. Müslüman, bunca amacı sırtına yüklenir çünkü yalan sevgilerin çukurunda boğulup öksüz kalmaktansa gerçek şefkate sahip o ilahı tanıyıp teslim olmayı yeğler. İslam'ın diriliği onda dirilmek isteyenlere bağlıdır. İnsan inancıyla var olur, varlığının ispatı yalnızca inancıdır. Yokluğa soyunmak istemeyen bağını İslam'dan koparmamalıdır.

Bilgisizlik, bir nevi sahipsizliktir. Zira insanın bildiği, aynı zamanda insanların nezdinde durduğu yeri belli eder. Bu bilgi, kâfirin karşısında dik olmayı, âdile muhabbet beslemeyi gerektirir. Öylesine yaşamak, boş vermiş bir hâlde kalakalmak kişinin ömrüne yalnızca çile katar. Bu nedenle biz, dişli çarklara hapsolmamak için, kuşların özgürlüğünden bir demlik faydalanabilmek için sonsuzluğu dala değil köke bağlıyor ve umudumuzu Rahman olana yöneltiyoruz. O (cc); bizi doğruyu bilenlerden, doğruyu doğruca nakşedebilenlerden eylesin. Âmin.

ABD-İsrail İlişkilerinde Yeni Bir Aşama: Vance'in İsrail'e Yönelik Uyarısı

Said ARİKAT
22.06.2026
Al Jazeera
Çeviren: İsmail CEYLAN

ABD başkan yardımcısı JD Vance'in geçen hafta İsrail'e yaptığı uyarı, ABD-İsrail ilişkileri açısından, üst düzey bir ABD yetkilisi tarafından yapılan en önemli kamuoyu açıklamalarından biri olabilir. Bunun nedeni, bir anlaşmazlığı ortaya koyması değil (bu tür gerilimler daha önce de ortaya çıkmıştı), onlarca yıldır ittifakın temelini oluşturan bir varsayımı sorgulamasıdır: İsrail'in ABD'nin hayati bir diplomatik girişimine karşı çıkması ve buna rağmen Washington'un yine de İsrail ile ilişkilerini sorgulamadan Siyonizm'e itaat edeceği varsayımı.

İlişkilerde bir kopuş olmayacak ancak her şey eskisi gibi de olmayacak.

Vance, Başkan Donald Trump'ın İran ile yeni imzaladığı mutabakatı savunurken "İsrail hükümetinin kabinesinde olsaydım tüm dünyada kalan tek güçlü müttefikime karşı daha kibar davranırdım." dedi.

Önemli olan, ima ettiği şeyde yatıyor. Vance, ABD yetkililerinin uzun zamandır dile getirmemeyi tercih ettiği şeyi açıkça söyledi: İsrail'in uluslararası itibarı kötüleşti, diplomatik izolasyonu derinleşti ve ABD'ye bağımlılığı giderek daha belirgin hâle geldi. Daha da önemlisi, Trump yönetiminin artık İsrail'in itirazlarını ABD politikası üzerinde bir veto olarak değerlendirmeye istekli olmadığına da işaret etti. Bu gelişmeler potansiyel olarak tarihî bir değişimi işaret ediyor.

Bu anlaşmazlık, kırılgan bir ateşkesi geniş bir bölgesel barışa dönüştürmeyi amaçlayan 60 günlük bir müzakere sürecini başlatan Trump'ın İran ile yaptığı anlaşma etrafında dönüyor. Mutabakat zaptı, yaptırımların kaldırılmasını, ekonomik rehabilitasyonu, Hürmüz Boğazı'nda seyrüsefer özgürlüğünü ve İran'ın nükleer emellerine kısıtlamalar getirilmesini öngörüyor. Yönetim, diplomasinin bölgesel istikrar için savaştan daha iyi bir yol sunduğunu savunuyor.

İsrail başbakanı Benjamin Netanyahu için ise bu anlaşma, İsrail'in yıllardır izlediği stratejiyi baltalayan bir kâbus. Washington'ı, İran'ın ekonomik ve askerî baskı yoluyla zayıflatılması gerektiğine ikna etmek için ondan daha fazla çaba harcayan, çok az yabancı lider olmuştur.

İsrailli yetkililer anlaşmadan duydukları derin endişeyi dile getirdiler. Netanyahu'ya yakın medya, Trump'ın danışmanları Steve Witkoff ve Jared Kushner'e saldırdı. Kongre'deki İsrail müttefikleri ve muhafazakâr ABD medyası ise İran'la müzake-

relere karşı muhalefeti harekete geçirmeye başladı.

Amaç tanıdık görünüyor: Beyaz Saray'ı müzakere pozisyonunu sertleştirmeye zorlayacak kadar iç siyasi baskı oluşturmak. Netanyahu, Obama yönetimi döneminde de benzer taktikler kullanmış ve bu durum, 2015'te müzakere edilen nükleer anlaşmaya karşı çıktığı Kongre konuşmasıyla doruğa ulaşmıştı.

Bugün farklı olan ise Washington'ın tepkisi. Trump yönetimi pozisyonunu yumuşatmak yerine, kamuoyu önünde bu baskıya karşı çıktı. Vance, İsrail'in savunma silahlarının yaklaşık üçte ikisinin Amerikalılar tarafından üretilip finanse edildiğini belirttiğinde ABD yetkililerinin nadiren tartıştığı bir gerçeği vurguladı. Bunun ima ettiği şey açıktı: İsrail'in stratejik özgürlüğü büyük ölçüde ABD'nin askerî, mali ve diplomatik desteğine bağlıdır.

Cumhuriyetçi bir başkan yardımcısı ve uzun zamandır İsrail'in en güçlü destekçilerinden biri olarak görülen bir başkanın siyasi varisi olan Vance'den gelen bu açıklama dikkat çekiciydi. Aynı derecede önemli olan; Vance'in, müzakereler bir atılım noktasına yaklaşırken İsrail'in Beyrut'a saldırılarını eleştirmesiydi. Öldürülenlerin çoğunun sivil olduğunu belirten Vance, bu tür eylemlerin daha geniş diplomatik çabaları baltalama riski taşıdığını öne sürdü.

İşte burada anlaşmazlık, İran anlaşmasının kendisinden daha büyük bir hâl alıyor. Ortaya çıkan şey, stratejik vizyonda bir ayrışma. Trump yönetimi, bölgesel istikrarın diplomatik bir çerçeve gerektirdiğine giderek daha fazla ikna olmuş görünüyor. Netanyahu ise baskı, caydırma ve çatışmaya odaklanan bir modele bağlı kalmaya devam ediyor. Bunlar, sadece farklı taktikler değil; Orta Doğu düzenine dair rekabet eden vizyonlardır.

İsrail liderleri, on yıllardır ABD yönetimlerinin İsrail'in bölgesel politikalarıyla aynı doğrultuda hareket edeceğini varsaydılar. Vance'in açıklamaları, bu varsayımın artık geçerli olmayabileceğini gösteriyor.

Vance'in yorumları ayrıca daha geniş bir jeopolitik gerçeği de yansıtıyor. Bugün İsrail, uluslararası toplumun büyük bir bölümünde artan eleştirilerle karşı karşıya. Gazze ve Lübnan'daki savaşlar, birçok geleneksel ortakla ilişkileri gerdi ve artan diplomatik baskıya yol açtı. Bu gerçeklik, İsrail'in manevra alanını daralttı ve Washington'a olan bağımlılığını artırdı.

Vance'in vurguladığı nokta, sadece İsrail'in ABD desteğine ihtiyacı olduğu değildi. Vurguladığı nokta, İsrail'in eskisine göre daha az stratejik alternatife sahip olduğuydu. Bunların hiçbiri, bir kopuşun yakın olduğu anlamına gelmiyor. ABD ve İsrail'i birbirine bağlayan askerî, istihbari, teknolojik ve siyasi bağlar derin ve kalıcı olmaya devam ediyor. Ancak ittifaklar da evrim geçirir. En olası sonuç, ilişkilerde bir kopuş değil, bir kalibrasyon olacaktır.

Washington, İsrail'in güvenliğini garanti etmeye devam ederken daha geniş bölgesel hedefleri, İsrail'in tercihlerine tabi kılma konusunda daha az istekli hâle gelebilir. Gelecek yönetimler, İsrail'e destek ile belirli bir İsrail hükümetinin politikalarına destek arasında giderek daha fazla ayrım yapabilir. Trump'ın İran ile müzakereleri somut sonuçlar doğurursa bu eğilim hızlanacaktır.

Dolayısıyla Vance'in açıklamalarının önemi, ilişkinin kendi içindeki değişen dengesi hakkında ortaya koyduğu şeylerde yatmaktadır. Amerikalı liderler on yıllarca İsrail'in ABD'ye bağımlılığı hakkında kamuoyu önünde nadiren konuştular. Vance konuştu. İsrail hükümetleri on yıllarca Washington'ın rotasını değiştirebileceklerini varsaydılar. Vance bunun aksini öne sürdü.

Bu nedenle uyarısı, İran'la ilgili acil tartışmanın çok ötesinde yankı buldu. Nihayetinde üst düzey bir Amerikalı yetkilinin İsrail önceliklerine otomatik olarak boyun eğme döneminin sona erdiğini ve ittifakın alışkanlıktan ziyade ABD çıkarları, bölgesel gerçekler ve değişen siyasi hesaplamalarla tanımlanan yeni bir aşamaya girdiğini kamuoyu önünde işaret ettiği an olarak hatırlanabilir.

Kötülük İyiliğin Yokluğundan Beslenir

Fatih PALA
fatihpalafatih@gmail.com

Yüce Allah'a, hamd u sena; biricik örneğimiz, rehberimiz ve öğretmenimiz Rasulullah'a salât u selam olsun.

Ömrümüzü büyük bir amaç uğrunda geçirmekle yükümlüyüz Müslümanlar olarak; yani yalnızca tek ilah, tek rab, tek hükümran olan Allah Teâlâ'ya boyun eğmekle, ibadet etmekle, kul olmakla. Ne güzel şeref, ne muhteşem bir paye! Hamd olsun, bize, kendine kul olma lütfunu bağışlayan şanı yüce yaratıcımıza. Rabbimiz ve yârimiz, celal ve ikram sahibi olan ekber Allah, aziz ve kerim kitabı, biz kullarına hayat rehberi ve yol azığı olan Kur'an-ı azimüşşanda, 'emr-i bil ma'ruf'u ve 'nehyi anil münker'i müminlerin özelliklerinden olarak bildirmiştir. Bu cümle, iyiliği yaymak, yaygınlaştırmak ve kötülüğü, şer olan şeyleri engellemek, insanın hem kendisini hem de çevresini kötülüklerden sakındırması anlamına gelir. İyi olmak ve iyiliği yaygın hâle getirmenin yollarını bilmek ne kadar önemli ve gerekliyse bu bağlamda kötülüğün de bilinip tanınması ve ona giden yollara engeller konması da o kadar önemli ve gereklidir iman edenler, salih amellerde bulunanlar ve birbirlerine hakkı, sabrı tavsiye etme şuurunda olanlar için.

> ***Kötülükleri ve dolayısıyla kötüleri sürgün etmek için, öncelikle onları hakkıyla tanımak şartı vardır. Sonra, durumlara ve konumlara göre, öğütte bulunma, tehdit etme, el ile düzeltme gibi durumlar sakındırma işine müdahil oluyor. Bir defa sakındırma, uzaklaştırma görevini üstlenen bir kişi, kötülüğün ne kadar büyük ve ne kadar çirkin, ne kadar çirkef ve ne kadar da çok yok edilmeye mahkûm olduğu konusunda karşısındakini bilinçlendirmeli ki, sonraki aşamalarda muvaffak olma hakkını kazanabilsin.***

Genel olarak davet-tebliğ konulu yazdığı eserleriyle kendini tanıdığımız Kuveytli müellif **Abdülhamid Bilalî**'nin **Kötülükten Sakındırma Yolu** isimli kitap çalışması; kötülükten, şer ve günah yollarından Müslüman-

ların kendilerini uzak tutmaları ve arındırmaları yönünde, onlara yardımcı olacak mahiyette enine boyuna güzel bir harita çizmiş. İyiliği emr, kötülükten nehy düsturunun ikinci aşamasını yani 'neyh-i anil münker'i kaleme alarak okuyucusunu karşılamıştır yazar.

Peygamberî bir görevi sürdürmenin ilk ayağı, peygamberî ahlakı kuşanmak olacaktır

Kendisi de aynı zamanda iyi bir davetçi olan Bilalî, öğrenciliğinden beri davet çalışmalarında aktif rol almış, çeşitli konferanslar vermiş, hutbeler okumuş, değişik gazete ve dergilerde yazılar yazmıştır. Birçok radyo ve televizyon programına katılıp programlar düzenlemiştir. Şehit Hasan el-Benna gibi bir önder ve öncünün açtığı yoldan yürümeye çalışarak, onun çizgisini koruyarak İhvan-ı Muslimîn içerisinde aktif rol almıştır Bilalî. Kimsenin yapamayacağı şeyi tercih etmiş ve ülkesi insanlarının uyuşturucu bağımlılığından kurtulmaları adına "Beşâiru'l-Hayr" adında bir cemiyet kurarak buradan İslamî faaliyetlerini sürdürmüş, halen de sürdürmeye devam etmektedir. Kitaptan, her yıl en az yüz elli kişiyi uyuşturucu bataklığından kurtardığının bilgisini alıyoruz. İnsanları o bataklıktan uzaklaştırması, onları İslam'la müşerref kıldığının da bir başka ifadesi demektir.

Bu mücadele ve davet ehli adamın söz konusu eserinin içeriği, dünya üzerindeki bütün inanmışları kapsayıcı nitelikte. Peygamberî bir görevi sürdürmenin ilk ayağı, elbetteki peygamberî ahlakı kuşanmak olacaktır. Onun vahiyle eğitilme sürecini iyi idrak etmeden, davasının taviz kabul etmeyen parametrelerini zihne ve yüreğe işlemeden kazanç elde etmenin zorluğuna kişi kendini inandırmalıdır. Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem), hikmetle, sabırla, ihlâsla, örneklik teşkil etmekle, tevazu sahibi olmakla, muhataplarını iyice dinleyip anlamak ve onlara yumuşak davranmakla sevdasına çağırma görevini en muhteşem şekilde yerine getirmiştir.

Daha önce, *Münkerden Sakındırma Yolu* ismiyle neşredilen bu kıymetli eserinde Abdülhamid Bilalî, kötülüğün tanımını yaptıktan, sakındırmanın bölümlerini ifade ettikten ve sakındırmada bulunacak davet ve gönül erlerinde bulunması gereken vasıfları bir bir tarif ettikten sonra; kötülüğü zihinlerden, kalplerden, hayatlardan ve topyekun dünyadan silip süpürmenin kurallarını ve yollarını tek tek açıklama metodunu izlemiş.

Kötülükleri ve dolayısıyla kötüleri sürgün etmek için, öncelikle onları hakkıyla tanımak şartı vardır. Sonra, durumlara ve konumlara göre, öğütte bulunma, tehdit etme, el ile düzeltme gibi durumlar sakındırma işine müdahil oluyor. Bir defa sakındırma, uzaklaştırma görevini üstlenen bir kişi, kötülüğün ne kadar büyük ve ne kadar çirkin, ne kadar çirkef ve ne kadar da çok yok edilmeye mahkûm olduğu konusunda karşısındakini bilinçlendirmeli ki, sonraki aşamalarda muvaffak olma hakkını kazanabilsin.

Doktor sağlığa, davetçi imana sahip çıkar

Münkeri/kötülüğü yok etmeye ant içmiş bir müminin yapacağı işin ve başvuracağı yolların çok olmasına rağmen, sonuç olarak mükâfat müjdesinin varlığı ona azık olarak yetecektir. Davetçi Müslüman, doğru yolu tercih ettiğinin bilincinde ve sözlerinde, işlerinde asla doğrudan ödün vermemesi gerektiğinin farkında olduktan sonra, Rabbimizin rahmet sıfatıyla insanlara yalnızca kulluk etmeleri karşılığında bağışladığı nimetleri teferruatlı bir şekilde hatırlatılması ve nankör davranışlar sergilendiğinde azap gibi bir karşılığın geleceğinin vurgusunu yapmalıdır. Geçmiş milletlerin, ümmetlerin akıbetleri beyinlere işlenmelidir. Kıyamet gününün dehşeti daima gündem edilmelidir ki ne kadar ciddi bir iş üzerinde olunduğunun farkındalığı yaşansın. Bunların hepsi, akl-ı selim olanların dikkate alacağı ve öteleyemeyeceği durumlardır. Damardan girilmeli ki etki gücü büyük olsun. Bu anlamda her davetçi, esasen iyi bir doktordur. Hastanın hastalığının durumuna göre teşhis koyan doktorlardan fazla bir farkı yok bu noktada davet-

çinin. Doktor sağlığa, davetçi imana sahip çıkar.

İnsanların imanına talip olan tebliğ/davet görevlisinin, yazarımız Abdülhamid Bilalî'ye göre, dolaylı yoldan sakındırma araçlarına olduğundan fazla önem vermesi gerekir. Mektup, kitap, makale, gazete köşe yazısı, sesli ve görüntülü yayınlar; telefon, faks ve İnternet gibi teknolojik aletler; afiş, broşür gibi devamlı el altında ve göz önünde olan yayın türleri sakındırma göreviyle hayatını anlamlandıranların faydalanabileceği araçlar olarak görülmelidir. Bunlara, sosyal medyayı da biz eklemiş olalım. Zamanın gereksinimleri ne ise müminler meşru çerçevede onları kullanmayı bilmelidir; daha ileri bir söylemle, kullanmak zorundadırlar, diyebiliriz.

Bu değerli eseri okumamız, yazarın diğer eserlerini de okumamız gerekeceği hissiyatını doğuruyor

Eserde, belki de en çok önemsenmesi, üzerinde durulması gereken nokta; muhatabın durumuna ve sosyal konumuna göre muamele etme meselesidir. Yöneten ile yönetilen konumunda olan iki farklı insana aynı şekilde gitmek, aynı tavrı sergilemek başarısızlığa önayak olur. Yine, yalnızken söylenilmesi gereken bir sözü, muhataba topluluk içinde söylemek demek, kaş yaparken göz çıkarmaya kapı aralamak anlamına gelir. Mütevazı ve olgun davranmak yerine bilgiçlik taslama yolu seçilirse, etrafında söz dinleyecek ve o dinlenene uyacak bir kişi dahi bulunamaz. Nasihat ve öğüt verilmesi gereken kişiye sert ve kırıcı olmak, ne kadar da doğru ve önemli şeyler söylenirse söylensin, o kişinin gazaplanmasına, hayırdan uzaklaşmasına, hakikat yolundan yüz çevirmesine sebep olacaktır.

İyiliğin ve iyilerin yeryüzünde arz-ı endam edebilmesinin geçer yolunun, kötülerin ve kötülüklerin bertaraf edilmesinden geldiğini öğrendiğimiz bu değerli eser, yazar Abdülhamid Bilalî'nin diğer eserlerini de okumamız gerekeceği hissiyatını doğuruyor. Mesela bu kitabına içerik olarak yakın olan *Şeytandan Korunma Yolu*, *Arınma Yolu 1-2*, *İman ve Salih Amel*, *Peygamberin Hayatından Eğitici Dersler*, *Davet Ahlakı*, *Davetçi Eğitimi ve Ahlakı* gibi eserler, daha okumadan isimleriyle insanı kendilerine çekiyor. Bilalî'nin eserlerinin hemen hepsi Türkçeye kazandırılmıştır. Onun gibi birikimli bir ilim ve mücadele adamının kitaplarından faydalanmak, ciddi ve donanımlı dava adamı olunmaya katkı sağlayacaktır. Katkılarının karşılığını, ikram sahibi olan rabbimiz Allah Teâlâ eksiksizce versin. Âmin.

Abdulhamid Bilali Kimdir?

1955 yılında Kuveyt'te doğdu, ilk ve orta öğreniminden sonra, 1971 yılında Endüstri Mühendisliği eğitimi gördü. İlmi araştırmalar için gittiği İngiltere'nin Burmas Üniversitesi'nde 1978 yılında Elektrik Mühendisi oldu.

Daha sonra gittiği ABD'nin Dayton Üniversitesi'nde Elektronik Mühendisliği eğitimini tamamlayarak 1990 yılında ülkesini döndü.

Ülkesinde yeni yeni gelişen teknik konularda öncülük etti.

Öğrenciliğinden beri davet çalışmalarında aktif rol alan Bilali, çeşitli konferanslar verdi, hutbeler okudu, değişik gazete ve dergilerde yazılar yazdı. Bir çok radyo ve televizyon programlarına katıldı, programlar düzenledi. Araştırmacı yazar olarak tanındı.

Hasan el Benna'nın açtığı yoldan yürümeye çalıştı, cemaatte aktif görevler aldı. Ülkesinde ıslahı en zor olan alanı seçti ve uyuşturucu bağımlılarını iyileştirme amacıyla "Beşairu'l Hayr" adında bir cemiyetin kuruluşunda bulundu ve aynı cemiyetin başkanı oldu, halen bu görevi yürütmektedir. Her sene 150 kişiye bu alanda destekte bulunarak 1046 kişiyi bu bataklıktan kurtardı.

Çeşitli sivil toplum kuruluşlarında aktif olarak rol almaktadır.

İslami mücadelede, kültür, eğitim, ahlak, davet eğitimi gibi alanlarda çokça kitaplar yazdı. Yazdığı kitaplar; Türkçe, İngilizce, Fransızca, Farsça, Urduca, Malayca... dillerine tercüme edildi.

Eserleri;

1. Arınma Yolu I
2. Arınma Yolu II
3. Şeytandan Korunma Yolu
4. İman ve Salih Amel
5. Peygamber'in Hayatından Eğitici Dersler
6. Örtülü Olmayan Hanımlara
7. Davet Ahlâkı
8. Davetçi Eğitimi ve Ahlâkı
9. Fecirle Gelen Hakikatler
10. Gerçek Hayattan Hikmetli Kıssalar
11. Münkerden Sakındırma Yolu

Psikoloji ve Kur'an Işığında Stres Yönetimi Üzerine Bütüncül Bir Yaklaşım - IV

Psk. İmren BÜYÜKÖZ

Düşük Uyumluluk:

- Daha eleştirel olabilir
- Rekabetçi davranabilir
- Kolay güvenmeyebilir
- Kendi fikrini daha sert savunabilir

Düşük uyumluluğa sahip kişiler stres karşısında genellikle daha savunmacı, eleştirel veya çatışmacı tepkiler verebilirler. Başkalarının beklentilerinden çok, kendi düşünce ve ihtiyaçlarını ön planda tutma eğilimleri olabilir. Bu kişilerde sık görülebilen tepkiler şunlardır:

- Daha sert iletişim kurma
- Çabuk karşı çıkma
- Şüpheci davranma
- Kontrolü kaybetmek istememe
- Rekabetçi veya mücadeleci tavır gösterme

Örneğin stresli bir tartışmada:

- Hataları hızlı fark edip eleştirebilirler,
- Kendi görüşlerini güçlü şekilde savunabilirler,
- Taviz vermekte zorlanabilirler.

Bazı durumlarda bu özellik avantaj da sağlayabilir:

- Baskı altında daha net karar verebilirler,
- Haklarını savunmada güçlü olabilirler,
- Manipülasyona karşı daha dirençli davranabilirler,
- Zor durumlarda duygudan çok mantığa odaklanabilirler.

Fakat stres yoğunlaştığında

- İnsanlarla çatışmalar artabilir,
- Öfke kontrolünü sağlamakta zorlanabilirler,
- Empati kurmakta güçlük yaşanabilir,
- İlişkilerde mesafe oluşabilir.

Bazı kişiler dışarıdan "soğuk" veya "sert" görünse de içlerinde yoğun stres yaşayabilirler. Ancak bunu paylaşmak yerine mücadele ederek veya kontrol etmeye çalışarak baş etmeye yönelirler.

Düşük uyumluluğa sahip olan kimseler kendilerini kötü kişilik özelliği olarak düşünmemeliler zira her kişilik yapısının olumlu ve olumsuz yanları vardır.

3. Sorumluluk, Öz Disiplin: Planlı, düzenli ve kontrollü olma düzeyidir. İkiye ayrılır: Yüksek sorumluluk, düşük sorumluluk.

Yüksek sorumluluk:

- Planlı çalışır
- Hedef odaklıdır
- Disiplinlidir
- Görevlerini ertelemez

Yüksek sorumluluk (öz disiplin) özelliğine sahip kişiler, stres karşısında genellikle daha planlı, kontrollü ve görev odaklı tepkiler verirler. Sorunu görmezden gelmek yerine, çözmeye çalışma eğilimleri yüksektir. Bu kişilerde sık görülen tepkiler şunlardır:

- Plan yapma
- Kontrol sağlamaya çalışma
- Görevlerine odaklanma
- Düzen kurarak rahatlama
- Problemi adım adım çözmeye çalışma

Örneğin yoğun bir stres yaşadıklarında:

- Yapılacaklar listesi hazırlayabilirler,
- Zaman planlaması yapabilirler,
- Çalışarak veya üretken olarak rahatlamaya çalışabilirler.

Genellikle:

- Disiplinli,
- Tedbirli,
- Güvenilir,
- Kararlı

bir tutum sergilerler.

Bu özellik stresle baş etmede çoğu zaman koruyucu olabilir. Çünkü plansız davranmak yerine yapı kurmaya yönelirler.

Fakat yüksek sorumluluğun zorlayıcı yönleri de vardır. Özellikle yoğun baskı altında:

- Kendilerine fazla yüklenebilirler,
- Mükemmeliyetçilik geliştirebilirler,
- Hata yapmaya karşı aşırı hassas olabilirler,
- Dinlenirken bile suçluluk hissedebilirler,
- Kontrol kaybı yaşadıklarında yoğun kaygı yaşayabilirler.

Bazı kişiler: "Her şeyi eksiksiz yapmalıyım." düşüncesi nedeniyle zihinsel olarak sürekli tetikte kalabilir.

Bu durumlar stres karşısında tükenmişliğe, kaygı yaşamaya ve kendini yetersiz hissetmeye sebep olabilir. Tam aksı yönde, böyle bir kişiliğe sahip olduğu için düzenli, başarılı ve dayanıklı da olabilir.

4. Duygusal Denge, Nevrotiklik: Kişinin olumlu ve olumsuz duygular karşısında ortaya koyduğu dengeyi anlatır. İkiye ayrılır: Yüksek nevrotiklik, düşük nevrotiklik.

Yüksek Nevrotiklik:

- Olumlu ve olumsuz duyguları yoğun yaşarlar
- Duygusal iniş, çıkışlar görülebilir
- Eleştiriye karşı hassastırlar
- Sakin kalmakta zorlanabilirler

Yüksek nevrotiklik düzeyine sahip kişiler, stresörlere karşı genellikle daha yoğun duygusal tepkiler verirler. Olumsuz olayları, daha tehdit edici algılama eğilimleri olabilir ve stresin etkisini daha derin hissedebilirler. Bu kişilerde sık görülen tepkiler şunlardır:

- Yoğun kaygı yaşama
- Aşırı düşünme
- Çabuk üzülme veya kırılma
- Belirsizliğe tahammülde zorlanma
- Olası kötü senaryolara odaklanma

Örneğin küçük bir eleştiri bile

- "Yetersiz miyim?"
- "Beni sevmiyorlar mı?"
- "Bir sorun çıkacak galiba."

gibi düşünceleri tetikleyebilir.

Stres altında ayrıca:

- Bedensel belirtiler yaşayabilirler (çarpıntı, mide ağrısı, baş ağrısı, kas gerginliği gibi)
- Duygusal iniş, çıkışlar artabilir,
- Güvende hissetme ihtiyacı yükselebilir,
- Sosyal geri çekilme görülebilir.

Bu kişiler çoğu zaman çevreyi dikkatli tararlar. Bu yüzden tehditleri erken fark edebilirler ancak bazen gerçek riskten daha büyük bir tehdit algısı oluşabilir.

Uzun süreli stres altında:

- Kaygı bozuklukları,
- Tükenmişlik,
- Umutsuzluk hissi,
- Psikosomatik (ruhsal durumların fiziksel belirtilere yol açması) belirtiler

daha sık görülebilir.

Fakat nevrotiklik sadece "zayıflık" anlamına

gelmez. Yüksek nevrotikliğe sahip bazı kişiler:

- Duygusal farkındalığı yüksek,
- Hassas,
- Derin düşünebilen,
- İnsanların duygularını iyi anlayabilen

bireyler olabilir.

Önemli olan, bu yoğun duygusal hassasiyetin sağlıklı şekilde yönetilebilmesidir. Kişi, stresini fark edip düzenlemeyi öğrendikçe duygusal dayanıklılığı da artabilir.

Düşük Nevrotiklik:

- Daha sakin yapıya sahiplerdir
- Daha kontrolcüdürler
- Duyguları daha dengeli yaşarlar

Düşük nevrotikliğe sahip kişiler, stresörler karşısında genellikle daha sakin, dengeli ve kontrollü tepkiler verme eğilimindedir. Psikolojide bu durum, çoğu zaman "duygusal denge" olarak değerlendirilir. Bu kişilerde sık görülen özellikler şunlardır:

- Panik yerine çözüm odaklı düşünme
- Duyguları daha kontrollü yaşama
- Zor durumlarda sakin kalabilme
- Eleştirilerden daha az sarsılma
- Belirsizlik karşısında daha dayanıklı olma

Örneğin stresli bir olay yaşadıklarında

- Hemen en kötü senaryoya gitmeyebilirler,
- Daha gerçekçi değerlendirme yapabilirler,
- Duygularıyla birlikte mantığı da kullanabilirler.

Genellikle:

- Daha sabırlı,
- Daha dayanıklı,
- Daha istikrarlı

bir görünüm sergileyebilirler.

Bu özellik, stres yönetiminde çoğu zaman koruyucu bir etkidir. Çünkü yoğun duygusal dalgalanmalar yaşamadan problemi değerlendirebilirler. Fakat düşük nevrotikliğin bazı zorlayıcı yönleri de olabilir:

- Bazen duygusal meseleleri fazla hafife alabilirler,
- Başkalarının yoğun duygularını anlamakta zorlanabilirler,
- Riskleri yeterince ciddiye almama görülebilir,
- "Hiçbir şey olmaz." yaklaşımı nedeniyle sorunları erteleyebilirler.

Bazı kişiler dışarıdan çok güçlü görünse de duygularını ifade etmekte mesafeli olabilirler. Bu nedenle sakin görünmek, her zaman tamamen etkilenmedikleri anlamına gelmez.

5. Deneyime Açıklık: Yeni fikirlere ve öğrenmeye açık olmak. İkiye ayrılır: Yüksek deneyime açıklık, düşük deneyime açıklık.

Yüksek Deneyime Açıklık:

- Meraklıdır
- Hayal gücü yüksek olabilir
- Yeni fikirlere saygı duyar
- Yenilikçidir

Yüksek deneyime açıklığa sahip kişiler, stresörlerle karşılaştıklarında genellikle esnek, meraklı ve farklı çözüm yolları arayan bir tutum gösterebilirler. Yeni bakış açıları geliştirmeye ve değişime uyum sağlamaya daha yatkın olabilirler. Bu kişilerde sık görülen tepkiler şunlardır:

- Sorunu farklı açılardan değerlendirme
- Yeni çözüm yolları deneme
- Duygular üzerine düşünme
- Kendini ifade etmeye yönelme
- Anlam arayışı içinde olma

Örneğin stres yaşadıklarında

- Yazı yazabilir,
- Sanatla ilgilenebilir,
- Araştırma yapabilir,
- Felsefi veya manevi düşüncelere yönelebilirler.

Genellikle

- Hayal gücü güçlü,
- Meraklı,
- Keşfedici
- Değişime açık

bir yapı gösterebilirler.

Bu özellik, stres karşısında avantaj sağlayabilir çünkü

- Yeni koşullara daha kolay uyum göstere-

bilirler,

- Tek bir çözüm yoluna saplanıp kalmayabilirler,
- Krizleri bazen gelişim fırsatı olarak görebilirler.

Fakat yoğun stres altında bazı zorlayıcı yönler de ortaya çıkabilir:

- Aşırı düşünme,
- Gerçeklikten uzaklaşma,
- Kararsızlık,
- Sürekli yeni arayışlar içinde olma,
- Zihinsel dağınıklık

görülebilir.

Bazı kişiler stres dönemlerinde: "Ben bu yaşadığım şeyden nasıl bir anlam çıkarabilirim?" sorusuna yoğun şekilde odaklanabilir. Ayrıca deneyime açıklığı yüksek bireyler:

- Duygusal ve varoluşsal konuları daha derin yaşayabilir,
- Hayatın anlamı, kimlik, amaç gibi konular üzerinde daha fazla düşünebilirler.

Kısacası bu kişilerin stresle baş etme biçimi çoğu zaman keşfetme, anlamlandırma ve yeni yollar üretme üzerinden ilerler.

Düşük Deneyime Açıklık:

- Daha çok geleneksel düşünürler
- Rutini tercih ederler
- Belirsizlikten hoşlanmazlar

Düşük deneyime açıklığı olan bireyler, stresörlerle karşılaştıklarında genellikle daha geleneksel, alışılmış ve güvenli yöntemlere yönelme eğilimindedirler. Yenilik aramak yerine "bildiği yoldan gitme" onlar için daha rahatlatıcı olabilir. Bu kişilerde sık görülen tepkiler şunlardır:

- Değişime direnç gösterme
- Rutine ve alışkanlıklara geri dönme
- Sorunu daha somut ve pratik şekilde ele alma
- Risk almaktan kaçınma
- Belirsizlikten rahatsız olma

Örneğin stres yaşadıklarında

- Aynı rutinleri sürdürerek rahatlamaya çalışabilirler,
- Yeni yöntemler denemek yerine, daha önce işe yarayan çözümlere dönebilirler,
- Fazla düşünmek yerine "bildiğim şekilde çözmeliyim." yaklaşımı gösterebilirler.

Genellikle:

- Geleneksel,
- Pratik,
- Somut düşünen,
- Değişime temkinli yaklaşan

bir yapı sergilerler.

Bu özellik, stres karşısında bazı avantajlar sağlayabilir:

- Stabilite ve düzen arayışı, kişiyi yatıştırabilir
- Riskli kararlar almaktan kaçınılır
- Tutarlı ve öngörülebilir davranışlar ortaya çıkar

Fakat bazı zorlayıcı yönleri de olabilir:

- Değişen koşullara uyum sağlamakta zorlanma
- Yeni çözüm yollarını reddetme
- Katı düşünme eğilimi
- Belirsizlik karşısında artan kaygı

gibi durumlar yaşayabilirler.

Beş faktör kişilik kuramı ve stresör ile başa çıkma yollarını değerlendirirken iki farklı kişiliğin veya üç farklı kişiliğin sizde bulunduğunu fark etmiş olabilirsiniz. Bu durum sizin çoklu bir kişilik yaşadığınız anlamına gelmez. Zira insanlar tek bir tipe ayrılmaz, daha çok insanların içinde bulunduğu bazı eğilimlerin hangi yönde baskın olduğunu belirler. Kişilik kuramının asıl gayesi de budur.

İnsanların çoğu bu özelliklerin hepsinden biraz taşır, önemli olan karakterle birlikte hangi yönün bizde baskın olduğudur. Bir sonraki yazımızda karakterler ve stresör ile başa çıkma yolları ve törpülenmesi gereken yönler dile getirilecek inşallah...

Toplumun Oluşumunda Eğitimin Rolü

Kürşad ATALAR

Tarih boyunca insanlık, ortaklaşarak yaşamak gibi bir tecrübe ortaya koymuştur. Bu hususu, en ilkel topluluklardan en sofistike toplumlara varıncaya kadar gözlemlemek mümkündür. Bunun temel belirleyeni, insanın "sosyalleşme" ihtiyacıdır. Fakat insan topluluklarının sosyalleşmesi, hayvan gruplarının sosyalleşmesinden farklıdır. Her ikisinde de bazı boyutlar olmasına rağmen, insan topluluklarında belirleyici olan "siyaset" olgusudur. Hayvan topluluklarında da iş bölümü vardır ama burada temel saik, hayatta kalma içgüdüsüdür. İnsan ise hem "siyasi" hem de "ahlaki" bir varlıktır, ortaklaşa yaptığı işlerde bir "amaç" güder ve burada "doğru-yanlış" yahut "iyi-kötü" gibi kriterler belirleyici olur. İşte bu yüzden, insan topluluklarının ortaklaşmalarında, diğer canlılardakinden farklı olarak iktidar, karar alma, kaynakların paylaşımı ve çatışma gibi hususlar öne çıkar. Ortaklaşma, amaca ulaşmayı kolaylaştırdığı için, güç de doğurur. "Bir elin nesi var, iki elin sesi var." gibi sözler, bunu tazammun ederler. Gücün kullanımı konusunda ise tarih boyunca "hiyerarşik" yapının etkili olduğunu görüyoruz. Yani bütün insan örgütlenmelerinde bir karar alıcılar bir de o kararlara uyanlar vardır. Aksi takdirde anarşi ortaya çıkar. Bu nedenle iktidar olgusu, yönetim olgusunu da beraberinde getirir. Yönetimin işlevi ise toplumda bulunan kaynakları, "amaç doğrultusunda" adil biçimde dağıtmaktır. Bu işi iyi yapan topluluklar,

> ***İnsan topluluklarının, hayvan gruplarından diğer bir farkı şudur: Hayvan topluluklarının ortaklaşma biçimi, binlerce yıldır aynıdır. Örneğin bir karınca topluluğunun çalışma biçimi –amaç içgüdünün tatmini olduğu için– hiç değişmez. Fakat insan toplulukları zamanla değişir ve daha sofistike bir yapıya bürünürler. Bunun sebebi, insanların bilgiyi üretmekle kalmayıp onu geliştirmeyi de becerebilmesidir. Tarih boyunca kurulan medeniyetlerde –özellikle teknik alanda– sürekli bir gelişim görülmesinin sebebi budur.***

genellikle rızaya dayalı olarak yönetilirler. Fakat bütün topluluklarda "muhalefet" denen bir yapı da vardır. Gerek anlayış yönünden farklılıklar olduğu için gerekse dağıtım mekanizmasının adil biçimde işlememesi nedeniyle muhalefet, bazen kurulu düzenle köklü biçimde zıtlaşır. Bu noktada da "çatışma" olgusu ortaya çıkar. Topluluklar bu sorunu ya uzlaşarak ya da "devrim" yaparak giderirler. Bu da zamanla "toplumsal değişim" şeklinde tezahür eder.

İnsan topluluklarının, hayvan gruplarından diğer bir farkı şudur: Hayvan topluluklarının ortaklaşma biçimi, binlerce yıldır aynıdır. Örneğin bir karınca topluluğunun çalışma biçimi -amaç içgüdünün tatmini olduğu için- hiç değişmez. Fakat insan toplulukları zamanla değişir ve daha sofistike bir yapıya bürünürler. Bunun sebebi, insanların bilgiyi üretmekle kalmayıp onu geliştirmeyi de becerebilmesidir. Tarih boyunca kurulan medeniyetlerde -özellikle teknik alanda- sürekli bir gelişim görülmesinin sebebi budur. Bu ise giderek daha karmaşık örgütlenme biçimlerinin ortaya çıkmasına sebep olur. Genel kabul gören yaklaşıma göre, modern toplum veya modern ulus-devlet, bunlar içerisinde en sofistike olanıdır. Çağdaş Leviathan (ejderha) olarak nitelendirilen bu örgütsel yapı, son derece etkili aygıtlar kullanarak toplum üzerinde tam bir kontrol sağlamıştır. Burada eğitim kurumlarının -okullar, üniversiteler vb.- önemli bir rolü vardır. Bu kurumlar, bireyin potansiyelini ortaya çıkarma konusunda ne kadar iddialı olsa da çoğu kere tektipleştirme gibi bir olumsuzluğa yol açtıkları için yoğun biçimde eleştirilmişlerdir. Postmodern dönemde, eğitim kurumlarına alternatif olarak okulsuz toplum, evde eğitim gibi önerilerin gündeme gelmesinin sebebi budur. Çünkü disiplin toplumlarının yaygın olduğu modern dönemde, sistematik eğitim kurumları vasıtasıyla sağlanan sosyalleşme, bireyin eleştiri potansiyelini kısıtlamış, onu belirli bir iktidar elitinin aparatı konumuna düşürmüştür. Özetleyecek olursak disiplin toplumunun bir ürünü olan modern eğitim kurumları da tıpkı modern paradigmanın kendisi gibi, derde deva olamamışlardır. Evet, bu kurumlar modern insanı -ekonomik ve rasyonel insanı- üretmişlerdir ama bu, çoğunlukla kapitalist sistemin ihtiyaçları doğrultusunda gerçekleşmiştir. Yani Batılı insan artık bir tür "muhafazakârlaşma" durumu yaşamaktadır. İbni Haldun'un terminolojisini kullanarak ifade edecek olursak Batı, refah toplumuna dönüşmüş ve yeni bir köklü değişim yapacak mecali de kalmamıştır. Eğer İbni Haldun haklıysa bundan sonra akıbeti de bellidir -A. Toynbee gibi tarihçiler, bunu geçen yüzyılda zaten ifade ettiler-. Batı, artık düşünsel dinamizmi sürdürecek yeni bir paradigma üretememekte, insanına yeni ve orijinal hedefler koyamamaktadır.

Peki, bu dönemde postmodernizm bir çözüm olabilir mi? Bence olamaz çünkü postmodernizm sadece bir itirazı temsil eder, alternatif bir öneri sunmaz. Batılı insan modeli, beş asırlık tecrübenin sonunda tefessüh etmiştir. İnsanlık artık yeni bir döneme girmektedir. Postmodernizm, bir tür geçiş dönemi felsefesidir. Yani bu dönem nihayete erdiğinde insanlığa yön veren yeni bir "paradigma" -ister istemez- ortaya çıkacaktır. Batı'nın artık orijinal bir düşünsel dinamizm üretmesi mümkün değildir. Bu, yeni bir anlayışın, yeni bir düşünsel gayretin ortaya çıkmasıyla mümkün olabilir. Bendeniz, modernizmin iflas ettiği, postmodernizmin de derde deva olamadığı bu geçiş döneminde, sadece İslamcılığın küresel ölçekte, yeni bir paradigma üretme potansiyeli olduğunu düşünüyorum. Eğer İslamcılık zaman içerisinde gelişir ve okullaşma sürecini de tamamlarsa küresel ölçekli, dinamik bir ideoloji olarak insanlığın karşısına çıkabilecektir. Bu gerçekleştiğinde toplumsal düzen, siyasi, ekonomik ve kültürel yapı vs. onunla uyumlu biçimde dizayn olunacak, eğitim kurumları da bundan nasibini alacaktır. Fakat İslamcılık akımı, halihazırda sistemli eğitim kurumları inşa edebilecek yetkinlikte değildir. Bunun için, öncelikle düşünsel yetkinliğe ulaşmak, ardından da dayanışması güçlü bir toplum inşa etmek gerekir. Modern/postmodern dönemde İslamcılık, büyük ölçüde "muhalif" bir düşünsel akım olarak varlı-

ğını sürdürdüğü için, çağdaş dönem şartlarında odaklanılması gereken faaliyet türü kurumsallaşma olamaz. Aksine öncelikle İslami bir toplum inşa etmek için çalışılmalıdır. Toplum ise örgütlü bir yapının paradigmal yetkinliğe sahip olmasıyla kurulabilir. Bilindiği üzere bu dönemde İslamcılık akımı, genel olarak sistemli eğitim faaliyetleri yapabilecek imkânlara sahip değildir. Ayrıca mevcut rejimler tarafından da baskı altında tutulmaktadır. Bu şartlar altında kurulan eğitim kurumları, kaçınılmaz biçimde "modern" veya "postmodern" eğitim modellerinin etkisi altında kalacaklardır. Müslümanlara özgü, İslami amaçlara sahiden hizmet edecek eğitim kurumları, ancak İslami paradigma üzerine inşa edilebilir. Paradigmal zaafın söz konusu olduğu yerde, kurumsal eğitim faaliyetlerinden -özel okul vs.- istenen sonuç alınamaz çünkü henüz amaç konusunda netlik sağlanamamıştır. Orijinal bir eğitim modeli, ancak düşünsel üstünlük sağlandıktan sonra ortaya konabilir.

Bu nedenle, gayri İslami bir vasatın hâkim olduğu yerlerde, İslami bir eğitim faaliyeti yürütmek isteyen Müslümanlar, öncelikle yaşadıkları dünyayı ve ülkeyi iyi tanımalı, eğer İslami olmayan bir düzende yaşıyorlarsa da genel olarak Peygamberimizin Mekke döneminde uyguladığı eğitim tarzını benimsemelidirler. Yani önce dayanışması güçlü bir yapı kurulmalı, ardından da sahici bir "siyasal güce" sahip olmak için çalışılmalıdır. Hâlihazırda Müslüman dünyasında bulunan ülkelerin çoğu, küresel düzenin edilgen paydaşları olarak varlıklarını sürdürmektedirler ve bu ülkelerde yaşayan Müslümanlar da, dinlerini istedikleri gibi yaşayamamaktadırlar. Bu şartlar altında yapılması gereken, mevcut sistemlere tabi olarak çalışan eğitim kurumları inşa etmek yerine, öncelikle İslami bir bilinç üretecek eğitsel faaliyetlerde bulunmaktır. Bunun yolu da bellidir. Çünkü mevcut kurumların içerisine girerek onları İslamileştirmek mümkün değildir. Tersine bu kurumlar, içine giren aykırı unsurları kolaylıkla kendilerine benzetmektedirler. O yüzden, Mekke dönemi şartlarının hâkim olduğu yerlerde, düşünsel safiyeti korumak ve zamanla bu alanda üstünlüğü ele geçirmek çok önemlidir. Çünkü Hakimiyet İddiamızın kabul edilmesi için öncelikle Hakikat İddiamızın kabulü gerekir. Hz. Peygamber döneminde ilk vahyin inmesiyle birlikte bu sorun çözülmüştü. Sahabeler, Müslüman olduktan sonra hakikati kimin temsil ettiği noktasında bir tereddüde düşmüyorlardı. Bu nedenledir ki Hz. Peygamber'in emirlerine de harfiyen uyuyorlardı. Çağdaş dönemde Müslümanlar en önemli sorunu bu alanda yaşamaktadırlar. Her grup veya yapı, tabiri caizse kendinde olanla övünmekte, diğer gruplarla ortaklaşa bir şeyler yapmaya yanaşmamaktadır. Çünkü grupların zihniyetleri, farklı farklıdır. Kimi Sünni, kimi Şii'dir; kimi geleneksel bir anlayışa, kimi de modernist bir zihniyete sahiptir. Dolayısıyla vahyin inişiyle sağlanan vahdet ortamının bir benzerine ulaşmak mümkün olamamaktadır. Kanımca, bunun tek yolu, ilimde derinleşmiş alimler yetiştirmektir. Zira alimler, peygamberlerin varisleridirler. Peygamberlerden sonra, toplumda bir bozulma olmuşsa eğer bunu düzeltmekle yükümlü olanlar, evvelemirde alimlerdir. Fakat ya alimlerin bilgisi yeterli değilse? İşte o zaman, çağdaş dönemde Müslümanların yaşadığı duruma benzer bir tablo ortaya çıkar. Bu dönemde gayri İslami düzenlerde yaşayan Müslümanların -çeşitli toplumsal ve siyasal faaliyetler yürütmelerine rağmen- istedikleri sonucu bir türlü alamamalarının temel nedeni bence budur. Müslümanlar bireysel değişimi sağlama noktasında genel olarak başarılı sayılabilirler, ama Müslüman dünyasının genelinde "sosyal ve siyasal değişimi" gerçekleştirme noktasında henüz ciddi bir varlık gösterememişlerdir. İran'da bir devrim dahi gerçekleşmesine rağmen, bu alandaki eksiklik orada da görülmektedir. Çünkü Müslümanlar küresel ölçekte henüz düşünsel üstünlüğü ele geçirememişlerdir. Bunun için hâkim paradigmayı temsil eden Batılı ideolojiler, anlayışlar ve fikirlerle ciddi bir mücadele içerisine girip onları fikren mağlup etmek gerekir. Bu da tabii ki ciddi bir ilmi birikime ihtiyaç duyar.

Türkiye'de Cumhuriyet rejiminin kuruluşundan beri laik eğitim sistemi vardır. Devletin amacı,

çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmaktır ve ulaşılmak istenen örnek insan modeli de hâlâ "vatandaş" olarak tanımlanmaktadır. Bu kavram, milliyetçilik ideolojisinin insan modelini temsil eder. İslam'ın insan modeli ise "mümin kul"dur. Dolayısıyla laik ve milliyetçi bir eğitim sisteminden İslam'ın insan tipini yetiştirmesini beklemek beyhudedir. Ne İmam-Hatip liseleri ne de belli bir dönem sonra açılan özel eğitim kurumları bu işi gerçekleştirebilir. Çünkü mer'i kanunlara göre üretilmek istenen insan modeli, temel noktalarda laik-milliyetçi ideolojinin damgasını taşımaktadır. Bu şartlar altında yapılması gereken, Hz. Peygamber'in Mekke'de yaptığı gibi sahabeler yetiştirmeye çalışmaktır. Peygamberimizin getirdiği mesaja inanan bu Müslümanlar, müşrik Mekke toplumundan itizal ettikten sonra ayrı bir grup oluşturuyorlardı. Fakat 3. yılda gerçekleşen Kâbe yürüyüşüne kadar Mekke toplumu, onları sadece "bireyler" olarak muhatap alıyordu. Ancak bu yürüyüşten sonradır ki Mekkeliler Müslümanları "topluluk" olarak muhatap almaya başladılar ve ondan sonra da baskılar, işkenceler vs arttı. Zannıma göre, Türkiye'deki Müslümanlar henüz Kâbe yürüyüşü gibi bir eylemi gerçekleştirecek bilinç düzeyine -ve insan sayısına ulaşamamışlardır. Burada kantite anlamındaki eksiklikten ziyade kalite eksikliğinin belirleyici olduğunu düşünüyorum. Bence bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'deki Müslümanlar da hem İslam'ı hem de Batı'yı iyi tanımıyorlar. Bizler henüz o ilk aşamayı geçebilmiş değiliz. Yani insanların akıllarını ve kalplerini ikna edecek bir ilmi yetkinliğe ulaşamadık. Fakat örneğin yarım asır öncesine göre de hayli mesafe kat ettiğimizi söyleyebilirim. Bununla birlikte, gelmiş olduğumuz bu düzey, henüz "toplumsal değişim"i sağlayacak olgunluğa eremedi. Bunun için ilimde derinleşmiş alimlerin, başta gençlik ve aydın kitlesi olmak üzere toplumu etkileyecek bir fikri dinamizmin ortaya konulması gerekir. Paradigmal üstünlük ancak

bundan sonra sağlanabilir. Dolayısıyla, bu şartlar altında yapılacak en etkili çalışma, sayısal büyüklüklerin artması için çalışmak yerine, düşünsel kaliteyi artıracak faaliyetlerde bulunmaktır. Bugün İslamcılar Türkiye'de artık okuyorlar, bu önemli faaliyetin daha kaliteli biçimde yapılması, ardından da tabii ki orijinal düşünsel ürünler ortaya konulması gerekiyor. Somutlaştıracak olursak, 1980'li yıllarda Türkiyeli İslamcıların genelini etkileyen Yoldaki İşaretler, Kur'an'a Göre Dört Terim, Dine Karşı Din vb. kitaplardan daha iyilerini yazmamız gerekiyor. Çünkü bu eserler, işlevlerini -temel atma- yerine getirdi. Artık hâkim paradigmanın yanlışlarını ispatlı bir biçimde ortaya koyan eserler üretmek gerekiyor. Çünkü gençlik hâlâ modern veya postmodern paradigmalardan etkileniyor. Bu etkiyi kırmanın yolu, daha iyi ilmi ürünler ortaya koymaktan geçer.

> *Eğer çağdaş dönemde Batılı anlayışlar veya yaklaşımlar hâlâ büyük ölçüde hâkim paradigmayı temsil ediyorsa bu, temelde ümmetin -özelde de alimlerin- kabahatidir. O nedenle bugün bizim hem İslam'ı hem de Batı'yı iyi bilen alimlere -düşünürlere, aydınlara- ihtiyacımız var. Bu yükümlülük bence farz-ı kifaye kabilinden bir yükümlülüktür. Eğer ümmet içinde hiç kimse bu görevi layıkıyla yerine getiremiyorsa bütün toplum bundan sorumlu olur.*

Bunun için nasıl bir yol izlenmeli? Biliyoruz ki hayat, boşluk kabul etmez. Süreç devam ederken, Müslümanların hiçbir şey yapmadan sürecin tamamlanmasını beklemeleri söz konusu olamaz. İnsan, bildiği kadarıyla amel eder. O nedenle, bilgi düzeyinin artırılması ve "bilince" ulaşılması gerekiyor. Bunun için, zannımca en pratik yol, örgütsel faaliyetlerden çok düşünsel faaliyetleri öncelemektir. Çağdaş dönemde İslami hareketlerin temel yanlışlarından biri de örgütsel büyüklükleri düşünsel büyüklüklerden daha fazla önemsemeleridir. Her ne kadar söylemde hemen bütün İslamcı yapılar, bilincin daha önemli olduğu hususunda hem fikir olsalar da, pratikte bunu bir türlü istenen düzeyde gerçekleştirememişlerdir. Hemen her grup, derhal siyasal gücü ele geçirmek için çalışmayı öncelemiş, bunun doğal sonucu olarak da düşünsel gelişim istenen düzeyde gerçekleştirilememiştir. Oysa olması gereken tersiydi. Siyasal faaliyetleri tümden bırakmadan, düşünsel faaliyetlere odaklanılmalı ve çağdaş dönemde "hâkim paradigma" hâline gelmeye çalışılmalıydı. İslami hareketlerin siyasal alanda gösterdikleri zaafın temel nedenini bence burada aramak gerekir. Düşünsel alanda olgunlaşmamış hareketlerin pratik alanında sorun yaşamaları doğaldır. Örneğin, sosyalist hareket, on dokuzuncu yüzyılda benzeri bir durumu yaşamıştı. Farklı sosyalist anlayışlar ve faaliyetler vardı; bu yüzden işçi hareketinin etkili biçimde örgütlenmesi bir türlü gerçekleşmiyordu. Bu hareketin enternasyonal mahiyet kazanması ancak Marks'ın düşünce alanında yetkinliği sağlayıp sosyalizmi tabiri caizse "dört başı mamur biçimde" izahıyla mümkün olabildi. Lenin'in yaptığı sadece teoriyi pratiğe aktarmaktan ibaretti. Bu, tarih boyunca her düşünce okulunun izlediği bir süreçtir. Önce düşünce netleşir, ardından siyasal varlık ortaya çıkar. Geçtiğimiz yüzyılda faaliyet gösteren İslami Hareketler bu noktada hata yaptılar. Ve kanımca artık düzeneği tersine çevirmemiz gerekiyor.

Bir başka deyişle, İslam'ı çağın insanının aklını ve kalbini ikna edecek şekilde anlatmamız gerekiyor. Bunun için de tabii ki rakibi iyi tanımak gerekiyor. Çağdaş dönemde fikir üreten isimler arasında zannımca bu işi en iyi yapan düşünür Ali Şeriati'dir. Diğerleri -buna kısmen Seyyid Kutup ve Mevdudi de dahil- Batı'yı iyi tanıma kriterini yeterince karşılayamamışlardır. Ancak Şeriati düşüncesinde de zannımca bu alanda eksiklikler bulunuyor. Bu düşüncemi şöyle açıklayayım: Şeriati,

Sorbonne'da eğitim görürken dönemin ünlü aydınları ve düşünürleriyle de sık sık görüşüyordu. Bunlar arasında varoluşçuluk felsefesinin meşhur ismi Sartre da vardı. Bir süre sonra Sartre, Şeriati'nin görüşlerini öğrendi, beğendi ama sonunda şu sözü söyledi: "Ben hâlâ ateistim, eğer bir dinim olsaydı bu, Şeriati'nin dini olurdu." Bu söz bize şunu anlatıyor: Şeriati, Sartre gibi büyük bir filozofu etkilemiş ama onun dinini değiştirme konusunda başarılı olamamıştı. İşte "Şeriati düşüncesinde de kimi eksiklikler var." derken bunu kast ediyorum. Düşünce tarihimizde benzer bir tecrübeyi Gazali de yaşamıştı. Yunan filozoflarıyla cedelleşiyor ve onların tezlerini çürütmeye çalışıyordu. Artık tarihî bir vaka olarak biliniyor ki Gazali'den sonra Yunan felsefesinin Müslüman dünyasında fazla bir etkisi kalmamıştır. O dönemden sonra da bu felsefeyi savunan önemli isimler -örneğin İbni Rüşd- olmuştur ama bu da Gazali'nin etkisini kırmaya yetmemiştir. Bunun nedeni nedir? Zannımca Gazali, Şeriati'nin yapamadığını yaptığı için böyle olmuştur. Yani fikri müsabakada rakibini "ispatlı biçimde" yenmiştir. Gazali'den sonra Yunan felsefesinin Müslüman dünyasında cazibesini yitirmesinin asıl nedeni budur. Şeriati, çağdaş dönemde benzer bir şeyi yapmayı denedi ama Gazali kadar başarılı olamadı. Fakat en azından "yolu gösterdi." Hâlihazırda dünya küreselleşmiştir. Fikri müsabakalar da artık küresel düzeyde gerçekleşmektedir. O yüzden diyorum ki İslami hareketler, bütün Müslüman dünyasında siyasal gücü ele geçirseler dahi düşünsel üstünlüğü sağlayamamışlarsa bu müsabakayı kazanmış sayılmazlar. Önemli olan düşünsel mücadeleyi kazanmaktır. Vahiy inzal olunduğunda bu sorun otomatik olarak çözülmüştü. Kimse peygamberin getirdiği vahyin hakikati ve ilmi temsil ettiğinden şüphe etmiyordu, itaat sorunu da bu yüzden yaşanmıyordu. Ama çağdaş dönemde zihinler bulanıktır, Batılı ideolojiler cazibesini yitirmiştir ama onun yerini alacak yeni bir anlayış, ideoloji henüz ortaya çıkmamıştır. İslam, bugün insanlığa gereğince anlatılamıyor. İnsanlık, hâlâ siyasal olaylar üzerinden İslam'la ilgili değerlendirmeler yapıyor. Bu alanda İslamcılık akımının hâlihazırdaki düzeyi de İslam'ın hakikati temsil ettiği noktasında insanların kafasındaki şüpheleri izale etmeye yetmiyor. Bunu yapacak olanlar -Kur'an'ın tabiriyle- alimlerdir. Oysa "alim" deyince Müslümanların çoğunun aklına bile medreseden mezun olmuş kişi geliyor. Halbuki yaşadığı çağı, çağın popüler akımlarını vs bilmeyen kişiden alim filan olmaz. Alim, sorun çözen kişidir. Bilgiyi bunun için edinir, kullanır. Eğer çağdaş dönemde Batılı anlayışlar veya yaklaşımlar hâlâ büyük ölçüde hâkim paradigmayı temsil ediyorsa bu, temelde ümmetin -özelde de alimlerin- kabahatidir. O nedenle bugün bizim hem İslam'ı hem de Batı'yı iyi bilen alimlere -düşünürlere, aydınlara- ihtiyacımız var. Bu yükümlülük bence farz-ı kifaye kabilinden bir yükümlülüktür. Eğer ümmet içinde hiç kimse bu görevi layıkıyla yerine getiremiyorsa bütün toplum bundan sorumlu olur.

Şeriati, bu işi elinden geldiğince yaptı. Sıra bizde. Şeriati'nin bıraktığı yerden devam etmemiz gerekiyor. İslam'ı, aklı ve kalbi ikna edecek şekilde çağdaş dönem insanının dikkatine sunmamız lazım. Bunun için sadece İslam'ı değil, rakip ideolojileri de iyi bilmemiz gerekiyor. Bence bizim temel sıkıntımız bu noktadadır. Düşünceyi okullaştırabilirsek, yani ilimde derinleşmiş alimler yetiştirebilirsek Allah'ın izniyle gelecek bizim olacaktır.

Fazla Seçeneğin Esareti: Karar Yorgunluğu

Yavuz Selim TANRIKULU

Modern Dünyada Özgürlüğün Görünmeyen Bedeli

Sabah gözünüzü açtığınız ilk anda bir karar zincirinin içine girersiniz. Alarmı erteleyip ertelememek, hangi kıyafeti giymek, kahvaltıda ne yemek, hangi mesajı önce cevaplamak… Çoğu zaman fark etmeyiz ama insan zihni gün boyunca binlerce küçük seçimle uğraşır. Araştırmalar, yetişkin bir bireyin günde ortalama 35 bin civarında karar verdiğini söylüyor.

Bir zamanlar insanlığın temel problemi yeterince seçeneğe sahip olmamaktı. Bugün ise tam tersi bir çağın içindeyiz: seçenek bolluğu. Artık sorun ne bulacağımız değil, hangisini seçeceğimiz. Market raflarından dijital platformlara kadar her yerde, sayısız alternatifler bizi bekliyor. Netflix ekranında dakikalarca film arayıp sonunda hiçbir şey izlememek, yemek uygulamasında yüzlerce seçenek arasında kaybolup en sonunda her zamanki siparişi vermek, modern çağın küçük ama yorucu trajedileri hâline geldi.

Bir zamanlar insanlığın temel problemi yeterince seçeneğe sahip olmamaktı. Bugün ise tam tersi bir çağın içindeyiz: seçenek bolluğu. Artık sorun ne bulacağımız değil, hangisini seçeceğimiz. Market raflarından dijital platformlara kadar her yerde, sayısız alternatifler bizi bekliyor. Netflix ekranında dakikalarca film arayıp sonunda hiçbir şey izlememek, yemek uygulamasında yüzlerce seçenek arasında kaybolup en sonunda her zamanki siparişi vermek, modern çağın küçük ama yorucu trajedileri hâline geldi. Bu durum, yalnızca zaman kaybı değil; aynı zamanda zihinsel bir yük oluşturuyor.

Seçim Paradoksu: Özgürlük Neden Bazen Mutluluk Getirmiyor?

Amerikalı psikolog Barry Schwartz, bu durumu "seçim paradoksu" kavramıyla açıklıyor. İlk bakışta daha fazla seçeneğin, daha fazla özgürlük, dolayısıyla daha fazla mutluluk getirmesi gerektiğini düşünürüz. Fakat insan zihni her zaman bu şekilde çalışmaz. Çünkü seçenek sayısı arttıkça seçmediğimiz ihtimaller de çoğalır. Bir seçim yaptığımız anda geride bıraktığımız tüm alternatifler zihnimizde yaşamaya devam eder. "Acaba diğerini seçseydim daha mı iyi olurdu?" sorusu, modern insanın en büyük zihinsel

gürültülerinden biridir. Örneğin bir telefon satın alırken yalnızca bir modele bakmak kolaydır. Ancak yüzlerce model, teknik özellik, kullanıcı yorumu ve karşılaştırma videosu işin içine girdiğinde seçim yapmak bir özgürlük alanı olmaktan çıkıp bir baskıya dönüşür. Çünkü artık sadece iyi bir seçim yapmak yetmez, mükemmel bir seçim yapmak zorundaymışız gibi hissederiz.

Sorun şu ki mükemmel seçenek, çoğu zaman yoktur. Ve beklentiler yükseldikçe memnuniyet azalır. Çünkü zihnimiz her zaman daha iyisinin mümkün olduğunu düşünür. Sonuç olarak doğru kararı vermiş olsak bile içimizde eksik bir his kalır.

Algoritmalar Çağında Zihinsel Tükeniş

Bugünün dijital dünyası, insan beyninin evrimsel kapasitesinden çok daha hızlı çalışıyor. Sosyal medya akışları, çevrim içi mağazalar, sürekli gelen bildirimler ve sınırsız bilgi bombardımanı, zihni sürekli karar vermeye zorluyor.

Hangi videoyu izlemeli? Hangi habere inanmalı? Hangi ürünü satın almalı? Hangi yoruma güvenmeli?

Her küçük seçim, zihinsel enerjiyi biraz daha tüketiyor. Psikolojide buna "karar yorgunluğu" deniyor. Gün içinde ne kadar fazla karar verirsek beynimizin sonraki kararları o kadar zayıflıyor. Bu yüzden insanlar genellikle akşam saatlerinde daha sağlıksız besleniyor, gereksiz harcamalar yapıyor veya iradelerini daha kolay kaybediyor. Çünkü irade sonsuz bir kaynak değil, çalışan bir kas gibi yoruluyor. Daha da dikkat çekici olan ise yapay zekâ ve algoritmaların giderek bizim yerimize seçim yapması. İzleyeceğimiz filmi, dinleyeceğimiz müziği, okuyacağımız haberi hatta kimi takip edeceğimizi algoritmalar belirliyor. İlk bakışta bu durum hayatı kolaylaştırıyor gibi görünse de uzun vadede başka bir risk doğuruyor: karar verme becerisinin körelmesi. İnsan zihni, kullanılmadığında zayıflayan bir mekanizmaya sahiptir. Eğer her tercihi sistemler bizim yerimize yaparsa zamanla kendi iç sesimizi duymakta zorlanabiliriz.

Çözüm: Stratejik Sınırlama

Modern dünyanın sürekli "daha fazlasını" dayattığı bir çağda belki de en güçlü beceri, bilinçli şekilde azaltabilmektir. Bazı başarılı insanların neden her gün benzer kıyafetler giydiği tam da bununla ilgilidir. Steve Jobs'ın siyah boğazlı kazakları veya Mark Zuckerberg'in gri tişörtleri bir moda tercihi değil, zihinsel enerji yönetimidir. Önemsiz kararları azaltarak beyinlerini daha önemli konular için korurlar. Bu yaklaşım hayatın her alanına uygulanabilir.

1. İki Dakika Kuralı

Eğer bir karar, iki dakikadan kısa sürede verilebilecek kadar küçükse onu büyütmeyin. Düşünmekten çok, uygulayın. Çünkü bazı kararlar üzerinde harcanan enerji, kararın kendisinden daha maliyetlidir.

2. Yeterince İyiyi Kabul Etmek

Modern insanın en büyük tuzaklarından biri sürekli "en iyiyi" aramasıdır. Oysa çoğu zaman ihtiyaç duyduğumuz şey; mükemmel değil, yeterince iyi olandır.

Bir restoran seçerken saatlerce yorum okumak yerine kriterlerinizi karşılayan ilk makul seçimi yapmak, zihinsel huzuru artırır. Psikolojide buna "satisficing" denir: yeterince iyi olanı seçmek ve geriye dönüp pişmanlık üretmemek.

3. Dijital Minimalizm

Telefon ekranındaki her bildirim, aslında zihne açılmış küçük bir kapıdır. Ne kadar çok kapı açılırsa dikkat o kadar parçalanır. Bu nedenle bildirimleri azaltmak, sosyal medya kullanımını sınırlandırmak ve dijital karmaşayı sadeleştirmek, yalnızca teknoloji tercihi değil; zihinsel sağlık meselesidir.

Bazen insanın ihtiyacı olan şey daha fazla bilgi değil, daha fazla sessizliktir.

Daha Azın Gücü

Modern dünya bize sürekli daha çok seçenek sunuyor. Daha çok içerik, daha çok ürün, daha çok ihtimal… Ancak insan zihni, sonsuz seçenekler için tasarlanmış değildir.

Gerçek özgürlük, her kapının açık olması değil; hangi kapıdan geçeceğini bilmekte saklıdır.

Mutluluğun anahtarı daha fazla seçeneğe sahip olmak değil, sahip olduğumuz seçenekleri bilinçli şekilde yönetebilmektir. Çünkü hayat, verdiğimiz kararların toplamıdır fakat bu kararların esiri olmak zorunda değiliz.

Bazen gerçekten daha az, daha çoktur.

Müslümanca Yaşamak Ancak Peygambere Tâbi Olmakla Mümkündür

Ali KAÇAR
kacarali@hotmail.com

Peygamber(ler) olmadan ya da peygamber(ler) devre dışı bırakıldığı zaman ilahi vahyin muradını anlamak, onu yaşamak, pratize etmek mümkün olmaktan çıkar. Her kavim, ümmet, kendilerine gönderilen şeriattan, ancak peygamberleri kanalıyla haberdar olur ve bu şeriatı yani dini nasıl yaşayacaklarını da yine peygamberlerinden öğrenirler.

İslam'da peygamber(ler) e iman etmek farzdır. Çünkü ilahi vahiy, insanlar arasından Allah tarafından seçilmiş peygamberler kanalıyla insanlara ulaş(tırıl) maktadır. Dolayısıyla her Müslüman imanın şartlarından, tevhidin rükünlerinden biri olan peygamberlere iman etmek ve peygamberlerin Allah'tan getirdiği her şeyi tasdik etmek zorundadır. Ayrıca her Müslüman'ın bu zorunluluğun neticesi olarak vahyi hayata taşıması, pratikleştirmesi anlamına gelen sünnete de ittiba etmesi şarttır. Çünkü sünnet; Kur'an'ı, vahyi tefsir, mücmeli beyan, umumu tahsis ve mutlak olanı takyit ederek her Müslüman'ın vahyi, İslam'ı yaşamasını kolaylaştırır. Kısacası peygamberlik müessesi İslam dininin temel ve değişmez kurallarından biridir.

> ***İslam'da peygamberlik, Kur'an-ı Kerim'in, dolayısıyla İslam dininin anlaşılmasında ve yaşanmasında en önemli hatta tek vasıtadır. Çünkü Allah (cc), ancak peygamberleri kanalıyla vahyi insanoğluna göndermiştir. Bu mesajın pratiğe nasıl aktarılması gerektiği, insanoğlunun Allah'ı gereği gibi tanıma ve ona karşı kulluk görevini nasıl yerine getireceği, helal ve haramları, tevhit ve şirk ayrımı; kısacası İslam dini, peygamberler kanalıyla bilinmekte ve yaşanmaktadır. Peygamber(ler) olmaksızın İslam'ı yaşamak, Allah'ı gereği gibi tanımak ve ona karşı kulluk görevini gereği gibi yerine getirmek mümkün değildir.***

İmam Ebu Hanife, "Peygamber ve peygamberlik mesajı gelmeden; dinle, vahiyle ilgili hiçbir bilgiye sahip olmadan da bir insanın, kendi vücut yapısına, çevresine, semaya, dağlara, taşlara, kısacası kâinata bakarak kainatın kendi

kendine var olmasının mümkün olmadığını, mutlaka bir yaratıcısının olduğunu akıl yoluyla bulması gerekir. Ancak Allah'a karşı kulluk görevlerini, Allah'ın belirlediği çerçevede yerine getirebilmesi için mutlaka bir peygamberin ya da peygamberin getirdiği vahyin mesajından haberdar olması gerekir." diyerek kulluk görevinin peygambersiz yerine getirilmesinin mümkün olmadığını belirtir. Bu nedenledir ki her kavme bir peygamber gönderilmiştir. Hz. Muhammed'e (as) kadar gelen bütün peygamberler, belirli bir zaman ve belirli bir kavme gönderilmişken Hz. Muhammed (as) kıyamete kadar bütün zaman ve bütün insanlığa gönderilmiş[1] son peygamber,[2] Kur'an-ı Kerim ise son kitaptır. Yani Hz. Muhammed'den (as) sonra yeni bir peygamber ve Kur'an-ı Kerim'den sonra da yeni bir kitap gelmeyecektir. Dolayısıyla son peygambere gönderilmiş ilahi vahyin tahrifi de söz konusu değildir. Çünkü bu vahyin koruyuculuğunu Allah Teâlâ bizzat üzerine almıştır.[3]

Islam'da peygamberlik, Kur'an-ı Kerim'in, dolayısıyla İslam dininin anlaşılmasında ve yaşanmasında en önemli hatta tek vasıtadır. Çünkü Allah (cc), ancak peygamberleri kanalıyla vahyi insanoğluna göndermiştir. Bu mesajın pratiğe nasıl aktarılması gerektiği, insanoğlunun Allah'ı gereği gibi tanıma ve ona karşı kulluk görevini nasıl yerine getireceği, helal ve haramları, tevhit ve şirk ayrımı; kısacası İslam dini, peygamberler kanalıyla bilinmekte ve yaşanmaktadır. Peygamber(ler) olmaksızın İslam'ı yaşamak, Allah'ı gereği gibi tanımak ve ona karşı kulluk görevini gereği gibi yerine getirmek mümkün değildir. Zaten her peygamberin gönderiliş amacı da insanoğlunun Allah'a karşı kulluk görevini nasıl yerine getireceği konusunda eğitilmesidir. Nitekim Allah Teâlâ, bu nedenle her topluma Allah'a ibadet etmek ve tağuttan kaçınmak[4] ve tayyibatı (temiz şeyleri) helal, habaisi (pis şeyleri) de haram kılmak[5] için bir peygamber göndermiştir. Demek ki peygamberlerin gönderiliş amacı, insanları Allah'a ibadet etmeye ve tağuttan kaçınmaya davet etmektir. Bu davetin

1 "Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik." Enbiya, 107

2 "Muhammed sizin erkeklerinizin hiçbirisinin babası değildir ama Allah'ın resulü ve peygamberlerin sonuncusudur." Ahzab, 40

3 "Şüphesiz o Kur'an'ı biz indirdik elbette onu yine biz koruyacağız." Hicr, 9

4 Nahl, 36

5 A'raf, 157

yapılabilmesi için de her kavme mutlaka bir peygamber gönderilmiş olması gerekmektedir. Zaten birçok ayet de bunu teyit etmektedir: "İçinde azabı haber veren bir korkutucunun geçmediği hiçbir ümmet yoktur."[6]; "Her ümmetin bir elçisi vardır."[7] Ayrıca peygamber gönderilmeyen kavimlere ise azap edilmeyeceği yine Allah Teâlâ tarafından bize bildirilmiştir: "Biz peygamber göndermediğimiz kavme azap etmeyiz."[8] Bu ve benzeri ayetlerden de anlaşılacağı üzere peygamberler kendi kavimleri içinde ilk Müslüman[9] oldukları gibi, kavimleri için İslam'ı yaşamada, onu hayata taşımada da ilk örnektirler.

İlk insan[10] ve ilk peygamber Hz. Âdem'dir (as),[11] son peygamber ise Hz. Muhammed'dir (as).[12] Bu iki peygamber arasında sayısını ancak Allah'ın bildiği kadar peygamber gelip geçmiştir. Kur'an-ı Kerim'de ise bu peygamberlerden yalnızca yirmi beşinin adı zikredilmiştir. Bazı hadislerde peygamberlerin sayıları belirtilmiş ise de bu konudaki hadisler ahad yoluyla geldiğinden kesin delil sayılmamıştır. Çünkü peygamberleri bir sayı ile sınırlandırmak, bu sayının dışında kalanları peygamber kabul etmemek sonucuna götürür ki bunun için de kesin delil gerekmektedir. Kur'an-ı Kerim'de; "Daha önce bazılarını sana anlattığımız, bazılarını da anlatmadığımız peygamberler gönderdik."[13] buyrulmak suretiyle kendi peygamberine bile zikretmediği peygamberlerinin var olduğunu anlamaktayız.

Kur'an'da adı zikredilen ya da edilmeyen bütün peygamberler, İslam peygamberleridir. Her Müslüman, aralarında hiçbir ayrım yapmaksızın[14] bütün peygamberlere iman etmeyi ve onları birer İslam peygamberi olarak kabul etmeyi kendi için farz bilir. Aksi hâlde yani peygamberlerden birini kabul, diğerini reddeden birinin Müslüman olarak kalması mümkün değildir. Çünkü böyle bir tavır, aynı zamanda –haşa- Allah'ı yalanlamak anlamına gelir.

Peygambere İtaat, Allah'a İtaattir

Peygambere itaat etmek, her Müslümana farzdır. Çünkü Kur'an-ı Kerim'de peygambere itaat etmeyi emreden onlarca ayet vardır. Hiçbir Müslüman, bunca ayete rağmen, peygamberlere itaat etmekten kendisini muhayyer addedemez. "Mü'min kadın ve mü'min erkekler, Allah ve Resulü bir konuda hüküm verdiği zaman, onlar için kendi işlerinde muhayyerlik hakkı yoktur. Kim Allah'a ve Resulüne isyan ederse apaçık bir sapıklık içindedir."[15] ayeti ile "Rabbine ant olsun, aralarında çekiştikleri şeylerde seni hakem kılıp sonra senin verdiğin hükme, içlerinde hiçbir sıkıntı bulmaksızın, tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça, iman etmiş olmazlar."[16] ayeti; kadın, erkek her Müslüman'ın peygambere ve peygamberin verdiği bir hüküm karşısında teslimiyetten başka bir tercihlerinin olmadığını apaçık bir şekilde göstermektedir. Hiçbir Müslüman, Peygamber'in verdiği hükme rağmen ne başka bir hüküm arayabilir ne de peygamberin hükmü -geçen bunca seneye rağmen- artık bağlayıcılığını kaybetmiştir deme hakkına sahiptir. Böyle bir hakkı kendisinde gördüğü zaman, "Peygamber'e itaat, Allah'a itaattir."[17] ayeti gereğince sadece peygambere değil, aynı zamanda Allah'a da itaat etmemiş olur. Ben Müslüman'ım diyen hiç kimse böyle bir durumla karşı karşıya kalmak istemez herhalde.

Her peygamber olduğu gibi Hz. Peygamber de alelade, sıradan bir insan, bir postacı, bir hüküm-

6 Fatır, 24

7 Yunus, 47

8 İsra,15; ayrıca bkz. Şuara, 208, Kasas, 59

9 En'am, 14, 163; Zümer, 12

10 Bakara, 2/31; Hicr, 15/26-29

11 N. Mehmet Solmaz-Prof. Dr. İsmail Lütfi Çakan, Kur'an-ı Kerim'e Göre Peygamberler ve Tevhid Mücadelesi, c.1, Ensar Neşriyat, 1991, İstanbul, s.15

12 Ahzab, 33/40

13 Nisa, 4/164

14 Bakara, 2/285

15 Ahzab, 33/36

16 Nisa, 4/65

17 Nisa, 4/80

dar, bir kral, bir devlet başkanı değildir. O, büyük bir ahlak üzere olan,[18] Allah'tan gelen vahiyle biz insanların bilmediğini bilen,[19] kendisine hidayet gösterilen,[20] yanlışları Allah tarafından vahiyle düzeltilen[21], hayatında bizim için güzel bir örnek bulunan, sadece itaat edilmek üzere[22] ve âlemlere rahmet olarak gönderilen[23] bir peygamberdir. Dolayısıyla Hz. Muhammed (as) Abdullah'ın ya da Amine'nin oğlu yahut Hz. Hatice'nin (r.anha) kocası olduğu için kendisine itaat edilmesi emredilen biri değildir. O yani Hz. Muhammed (as) ve diğer peygamberler, Allah tarafından biz insanlar arasından seçilerek gönderilen, vahiyle desteklenen ve korunan[24] masumiyeti olan insanlar olmaları dolayısıyla örnek alınmakta ve kendilerine itaat emredilmektedir. Zaten Allah Teâlâ "Biz peygamberlerden hiç kimseyi ancak Allah'ın izniyle kendisine itaat edilmesinden başka bir şeyle göndermedik."[25] buyurmak suretiyle de ben Müslüman'ım diyen bir kimseye başka bir tercih hakkı bırakmamaktadır. Bu emirlere rağmen birileri peygamber(ler)in verdiği hükümlerin dışında bir tercihte bulunursa onun bu tavrı, onun Müslümanlığını tartışmalı hâle getirir. Çünkü Müslüman'ım demek, Allah'a ve resulüne teslim olmayı gerektirmektedir. Dolayısıyla ben Müslüman'ım diyen biri, Allah'a ve resulüne itaat etmede bir kayıt, bir sınır koyamaz. Çünkü Allah'a ve resulüne itaat mutlak iken diğer kimselere –ana, baba, büyükler, öğretmen, âlim, devlet başkanı vb- itaat ise kayıtlıdır. Yani bu kimseler, Allah ve resulüne itaat ettikleri müddetçe onlara itaat edilir. Aksi hâlde Peygamber Efendimizin (as) buyurduğu gibi "Masiyette (Allah'a isyanda) itaat yoktur." Zaten "Ey İman edenler! Allah'a itaat edin, peygamberine itaat edin, sizden olan ulu'l-emre de..."[26] ayeti, bu konuda herhangi bir müphemlik bırakmadan bu konuya açıklık getirmiştir. Çünkü bu ayette Allah Teâlâ kendisiyle Peygamberine itaati aynı türden, ulu'l-emre itaati ise Allah'a ve Peygamber'e itaat etme şartına bağlamıştır. Yani Allah'a ve peygamberine itaat mutlak olduğu hâlde, ulu'l-emre itaat ise kayıtlıdır. Aynı şekilde "Eğer siz Allah'ı seviyorsanız bana uyun, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah bağışlayandır, esirgeyendir." "De ki Allah'a ve resulüne itaat edin, eğer yüz çevirirlerse şüphesiz Allah, kâfirleri sevmez."[27] ayetlerinde de Allah' ve resulüne itaat, aynı türden gündeme getirilmiş gerek Allah'a gerekse Peygamber'e itaatten yüz çevirme hâli ise küfür olarak değerlendirilmiştir. O hâlde bir Müslüman'a düşen görev, Resul'e itaat etmektir. Çünkü Peygamber'e itaat etmenin, Allah'a itaat"[28] olacağını bize Allah emretmektedir.

Peygambere İttiba Konusundaki Kafa Karışıklığı Nedendir?

Kur'an'da o kadar ayete ve Peygamber efendimizin bunca hadisine rağmen, Peygamber'e (as) tabi olma, onun sünnetine uyma konusunda günümüz insanlarında bir kafa karışıklığının olduğunu görmekteyiz. Kimi, "Peygamberlik dönemi bitmiştir, peygamber de bizim gibi bir insandır. Dolayısıyla peygamberin sözleri değil, Allah'ın kitabı bizi bağlar. Biz Kur'an'da bulduğumuzla amel eder, bulamadığımızla da kendimizi muhayyer addederiz." derken kimi de "Biz peygambere iman ederiz, ama peygamberin sözleri olan hadisler Kur'an gibi muhafaza edilmediği ve çokça uydurma söz de peygambere isnat edildiği için, bizler ancak Kur'an'a uyan, Kur'an'a ters düşmeyen hadisleri kabul ederiz." demektedir. Yine bir kısmı da "Peygamber'e uluhiyet sıfatı vererek farkında ola-

18 Kalem, 68/4

19 A'raf, 7/62

20 Duha, 93/7

21 Abese, 80/1-12; ayrıca bkz: Enfal, 8?67, Tevbe, 9/80, 84, Tahrim, 66/1

22 Nisa, 4/64,65,80

23 Enbiya, 21/107

24 Maide, 5/67

25 Nisa, 4/64

26 Nisa, 4/59

27 Al-i İmran, 3/31-32

28 Nisa, 4/80

rak ya da olmayarak sadece Allah'a ait olan bazı sıfatları Peygamber'e vermektedirler. Bunlar, "Peygamber o kadar yücedir -elbette yücedir- o kadar yücedir ki bizler kimiz ki onun hayatını yaşayabilelim. Onu kendimize örnek alabilelim." demektedirler. Allah'ın, "Peygamber'e itaat, Allah'a itaattir ya da onun hayatında sizin için güzel bir örneklik vardır veyahut âlemlere rahmet olarak gönderdik." dediği peygamber konusunda bu kafa karışıklığını anlamak mümkün değildir. Bu, İslam'ı bilmeme anlamında cahillik mi, bile bile Allah'ın ayetlerini inkâr mı, yoksa günümüz dünyasına egemen olan küfür ve tağuti sistemlere hoş görünmek ya da onlar karşısında yenilmişliğin ezikliği, kompleksi mi? Her ne olursa olsun, Peygamber'e karşı çıkmak, onu yok saymak, kimi hadislerini şüpheli görerek bütün hadislere şüpheli nazarıyla yaklaşmak bir Müslüman'ın asla yapmaması gereken bir ameldir. Ekonomik geri kalmışlık ya da Batı dünyasının bilim ve teknoloji üstünlüğü veyahut egemen şirk sistemlerinin etrafa saldığı şiddet, korku ve terör; bunların hiçbiri Müslüman'ı Allah'a ve Peygamber'e itaatten alıkoymaması gerekmektedir. Çünkü Müslüman bilir ki "Allah, inananlarla birliktedir." ve yine bilir ki "Allah'a inanmak ve ona güvenmek"[29] üstün olmayı gerektirir. Dün; hadisler, Kur'an-ı Kerim gibi korunmamıştır ve geçmişte binlerce uydurulan sözler hadis diye nakledildiği için güvenilir değildir, diyerek hadisleri tartışmalı hâle getirenler ne yazık ki bugün Kur'an-ı Kerim'i de tartışmalı hâle getirmişlerdir. Zaten hadis inkârcılığının ya da sahih hadis, sünnet diyerek yola çıkanların varacağı yer de burasıdır. Dolayısıyla biz Müslümanlar, Resulullah'ın (as) buyurduğu gibi, "Sakın sizden birinizi koltuğuna yaslanmış otururken kendisine emrettiğimiz veya yasakladığımız hususlardan bir husus geldiğinde 'Biz bunu bilmiyoruz. Biz, Allah'ın kitabında ne bulduysak ona tabi oluruz.' diyenler gibi olmamalıyız. Çünkü bizler Peygamber'e tabi olurken aynı zamanda Allah'a uymuş oluyoruz.

Bugün ayrılıklarımızın, parçalanmışlıklarımızın, güçsüzlüğümüzün, içinde yaşadığımız tağutî ve şirkî sistemlere yamanmamızın, payanda oluşumuzun nedeni Peygamber'i gereği gibi tanımamak ve onun mücadele metodunu kendimize örnek almayışımızdan kaynaklanmaktadır. Çünkü o, şirkin en yoğun olduğu; baskıların, işkencelerin şehadetle neticelendiği zulumat ortamında müşriklerin iş birliği teklifini "Bir elime ayı, bir elime güneşi verseniz dahi..." diyerek elinin tersiyle itmiş ve küfürle, şirkle asla uzlaşmamış bir peygamberdir. O,

Örnek Kur'an neslinin yaşadığı ilk dönemlere baktığımızda Peygamber'e itaat etme, ona tabi olma konusunda bir kafa karışıklığı yoktu. Tam tersine o dönem nesli Allah'ın istediği ölçülerde, Peygamber'e tabi olma noktasında herhangi bir eksiklik, bir zafiyet göstermemişti. Nitekim Hz. Ebu Bekir'in (ra), münafıkların çıkardıkları onca yaygara ve dedikoduya rağmen İsra ve Miraç olayı ile ilgili haberi hemen tasdik etmesi, Hz. Ömer'in (ra) Hacerü'l-Esved ile ilgili "Çok iyi bilirim ki sen zararı ve faydası olmayan bir taş parçasısın. Eğer Resulullah öpmemiş olsaydı seni asla öpmezdim." demesi, Muaz b. Cebel'in Yemen'e vali olarak gönderilirken ne ile hükmedersin diye sorulduğunda "Önce Kur'an'la, onda hüküm bulamazsam sünnetle..' diyerek gösterdiği teslimiyet neden günümüz insanlarında yoktur? Bugün, kendini İslam'a nispet eden bu kadar aydın, ilahiyatçı, yazar ve çizer Kur'an'ı, o günün insanlarından daha mı iyi anlamış ve hayatlarına aktarmışlardır? Elbette ki hayır.

29 Al-i İmran, 3/139

Bugün ayrılıklarımızın, parçalanmışlıklarımızın, güçsüzlüğümüzün, içinde yaşadığımız tağutî ve şirkî sistemlere yamanmamızın, payanda oluşumuzun nedeni Peygamber'i gereği gibi tanımamak ve onun mücadele metodunu kendimize örnek almayışımızdan kaynaklanmaktadır. Çünkü o, şirkin en yoğun olduğu; baskıların, işkencelerin şehadetle neticelendiği zulumat ortamında müşriklerin iş birliği teklifini "Bir elime ayı, bir elime güneşi verseniz dahi..." diyerek elinin tersiyle itmiş ve küfürle, şirkle asla uzlaşmamış bir peygamberdir. O, Müddessir suresinin ilk ayetleri geldiği zaman artık biraz dinlen diyen eşi, mü'minlerin annesi Hz. Hatice'ye (r. anha) "Artık dinlenme vakti geçmiştir." diyerek gece gündüz, hayatı pahasına insanların küfür ve şirk bataklığından kurtulmaları için çaba sarf eden bir peygamberdir. O, "Biz senden bıktık, usandık, sen hâlâ bizden umudunu kesmedin mi?" diyen kavimlere; umudunu, heyecanını hiç kaybetmeden İslam mesajını götürmenin çabası, gayreti içinde olmuş bir peygamberdir. O, namaz kılarken üzerine hayvan işkembesi atılmasına, Taif dönüşü ayakları kan revan içerisinde kalmasına rağmen, "Nesillerinden Müslüman çıkabilir." düşüncesiyle beddua etmeyen, mü'minlere karşı şefkatli ve merhametli[30] bir peygamberdir.

İşte Allah Teala böyle bir peygambere iman ve itaat etmemizi istemektedir. Çünkü o, Allah tarafından kıyamete kadar bütün insanlığa gönderilen bir peygamberdir. Biz Müslümanlara yaşantısı ile, mücadelesiyle itaat edilmesi ve örnek alınması istenen, emredilen bir peygamberdir. Hz. Peygamber (as), sadece yaşadığı dönemde değil, bugün de yarın da ihtilaflarımızın çözümünde[31] ve İslami mücadelemizde biz Müslümanlara örnektir. Müslümanlar olarak bizler, Hz. Peygamber'e (as) itaat etmek ya da onu örnek alıp almamada muhayyer değiliz. Biz Müslümanlar ancak, Hz. Peygamber'e itaat ettiğimiz ve onun mücadele metodunu örnek aldığımız zaman içinde yaşadığımız zilletten kurtulabiliriz. Zaten birlik, beraberlik ve vahdet, ancak o zaman oluşur.

30 Tevbe, 9/128

31 Nisa, 4/59

NİYE

Taşkın ÖNEL

Mademki hüsrandır bu yolun sonu
Bu kavga, bu dövüş, bu öfke niye
Ömrünün sonunda gördün oyunu
Bu çalma, bu kaçma, bu hile niye

Bir zaman akçeyle oynadın durdun
Vereni unuttun, vefada yoktun
Epey zaman sen de malla avundun
Yitip giden yola savrulmak niye

Helaller yetmedi, haram güzeldi
Zannettin bu dünya sana özeldi
Vehminde mutluluk, ebed ezeldi
Dünyaya kapıldın, bu gaflet niye

İblis'e itimat yoktu evvelden
Mevla'ya sözümüz bezm-i elestten
Bu dehrin cilvesi say ki bedesten
Hayatın cevrine kapılmak niye

